

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

"Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ"

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ των

Κουτσαγιά Μιχαήλ και Κομηνού Νικόλαου

Επιβλέπων: Αδαμόπουλος Νικόλαος

ΠΑΤΡΑ 2014

Περίληψη

Όταν μιλάμε για οικονομική κρίση εννοούμε την διαρκή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας σε μια οικονομία. Όσο αφορά την οικονομική κρίση στην ευρωζώνη, οι αιτίες που την χαρακτηρίζουν είναι η κρίση χρέους, κρίση επενδύσεων και κρίση του τραπεζικού συστήματος. Η κρίση του τραπεζικού συστήματος οφείλεται κυρίως στην διάδοση της χρηματοπιστωτικής κρίσης από τις ΗΠΑ στην ΕΕ το έτος 2007 που αφορούσε την χορήγηση στεγαστικών δανείων σε δανειολήπτες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας. Ανατίθενται στην ΕΚΤ συγκεκριμένα εποπτικά καθήκοντα που σχετίζονται με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα των τραπεζών της ζώνης του ευρώ, καθώς και των τραπεζών χωρών οι οποίες δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αλλά επιθυμούν να ενταχθούν στον μηχανισμό.

Η ΤτΕ ως εποπτικός οργανισμός στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα στόχο έχει την διασφάλιση την σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση εποπτείας έχει θεσμοθετηθεί από την σχετική κοινοτική νομοθεσία η οποία είναι συμβατή με τις αρχές της Βασιλείας 2. Γίνεται λόγος λοιπόν για την εξάρτηση των κεντρικών τραπεζών των χωρών της ΕΕ από τις διατάξεις που αποφασίζονται να εφαρμοστούν από τις χώρες που ανήκουν στην Επιτροπή της Βασιλείας. Η Βασιλεία 2 αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια και συγκεκριμένα την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 με την συμμετοχή δεκατριών χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιάπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, και ΗΠΑ). Στις 16 Δεκεμβρίου του 2010 η Επιτροπή της Βασιλείας προέβει στην παρουσίαση της έκθεσης που συνθέτουν το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο γνωστό ως "Βασιλεία 3". Ο λόγος ήταν ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση ανέδειξε τις αδυναμίες των προηγούμενων κανονιστικών πλαισίων (Βασιλεία 1,2).

Όσο αφορά το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα, οι 2 μεγάλες και "συστημικές" θεωρήθηκαν από την ΤτΕ η "Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος" και "Τράπεζα Πειραιώς". Η Εθνική Τράπεζα είχε ήδη προβεί σε διενέργειες για την βελτίωση της

κεφαλαιακής επάρκειάς του. Στις 16 Ιανουαρίου του 2013, η Τράπεζα σε συμφωνία με το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε. (ΤΑΙΠΕΔ) πέρα από την απόφαση για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και εξαγοράς "μη συστημικών" τραπεζών αξιοποιεί την ακίνητή της περιουσία. Η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει σημαντικό κομμάτι στην αγορά δανείων από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και με την σειρά της αποφάσισε να προβεί και εκείνη σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου για την κάλυψη των αναγκών της κυρίως μετά την εξαγορά τραπεζών με σημαντική θέση στο τραπεζικό περιβάλλον.

Περιεχόμενα

1 Εισαγωγή.....	5
2 Τα είδη των κρίσεων.....	6
2.1 Η κρίση δημοσίου χρέους στην Ευρωζώνη.....	6
2.2 Κρίση επενδύσεων.....	6
2.3 Κρίση του τραπεζικού συστήματος.....	7
3 Τράπεζα της Ελλάδος.....	15
3.1 Κανόνες εποπτείας.....	15
3.1.1 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	19
3.1.2 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου.....	20
3.1.3 Επάρκεια προβλέψεων.....	20
3.1.4 Ρευστότητα.....	21
3.1.5 Υποβολή στοιχείων.....	22
3.2 Άλλοι φορείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την χρηματοδότηση και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.....	22
3.2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση/Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	23
3.2.2 CEBS.....	23
3.2.3 Επιτροπή Βασιλείας.....	23
3.2.4 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.....	23
4 Βασιλεία 3.....	24
4.1 Αναγκαιότητα του νέου κανονιστικού πλαισίου.....	25
4.2 Επιπτώσεις της κρίσης και η αντίδραση της επιτροπής Βασιλείας.....	26
4.3 Τροποποιήσεις και διατάξεις στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο που αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.....	27
4.4 Καθιέρωση νέων ποσοτικών ορίων όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών.....	28
4.5 Αξιολόγηση του πλαισίου της Βασιλείας 3.....	29
4.6 Κίνδυνοι που μπορούν να παρουσιαστούν από την εφαρμογή των κανόνων.....	29

5 Χρηματοδοτική κατάσταση των ελληνικών τραπεζών (πριν και μετά της κρίσης).....	31
5.1 Οι ελληνικές τράπεζες στην πρώτη φάση της κρίσης.....	33
5.2 Δεύτερη φάση της κρίσης από τον Σεπτέμβριο του 2008 μέχρι τον Ιανουάριο του 2010.....	36
5.3 Τρίτη φάση της κρίσης από τον Φλεβάρη του 2010 μέχρι τον Μάρτιο του 2010....	38
5.4 Τα νέα δεδομένα για την χρηματοδότηση των τραπεζών.....	42
5.5 Το Πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθερότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα..	44
5.6 Το πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης.....	45
6 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.....	48
6.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Ομίλου	48
6.2 Η Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης.....	50
6.3 Πιστοληπτική διαβάθμιση της Τράπεζας.....	51
6.4 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	52
6.5 Απόφαση αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της ΕΤΕ.....	54
6.6.1 Απόκτηση του υγιούς κομματιού της First Business bank (FBB) από την ΕΤΕ....	55
6.6.2 Απόκτηση του υγιούς κομματιού της Probank από την ΕΤΕ.....	56
7 Τράπεζα Πειραιώς.....	56
7.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Ομίλου.....	57
7.2 Αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας.....	58
7.3 Πιστοληπτική διαβάθμιση της Τράπεζας.....	59
7.3.1 Τάσεις και προοπτικές της Τράπεζας στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία.....	60
7.4 Κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου.....	60
7.5 Απόφαση για Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου της Τράπεζας.....	62
7.5.1 Το ύψος της Αύξησης	62
7.5.2 Λόγοι αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας.....	63
7.6 Εξαγορές της Τράπεζας.....	63
8 Συμπέρασμα.....	64
Βιβλιογραφία.....	66

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει στόχο την ανάλυση της παρούσας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη και συγκεκριμένα στην διευκρίνηση των αιτιών της καθώς και τις επιπτώσεις της στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις επιπτώσεις που είχαν οι ελληνικές τράπεζες από την χρηματοπιστωτική κρίση και στις ενέργειες που προέβησαν για να ανταπεξέλθουν. Επίσης η πτυχιακή εργασία περιέχει χρήσιμα συμπεράσματα από γενική συνέλευση των μετόχων της Εθνικής τράπεζας όσο αφορά την ανάγκη για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου από 29/04/2013 και τους πιθανούς κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσει από το ασταθές οικονομικό περιβάλλον.

Στο πρώτο μέρος γίνεται ανάλυση στα είδη των κρίσεων που μαστίζουν την Ευρωζώνη και γίνεται εστίαση στην κρίση του τραπεζικού συστήματος.

Στο δεύτερο μέρος επισημαίνονται οι κανόνες εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος και η επεξήγησή τους.

Στο τρίτο μέρος γίνεται διερεύνηση στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος στο αν πληρούσε τους κανόνες εποπτείας και σε ποιες ενέργειες είχε προβεί λόγω των οικονομικών συνθηκών.

Στο τέταρτο μέρος γίνεται η αντίστοιχη διερεύνηση για την Τράπεζα Πειραιώς αυτή την φορά.

Στο πέμπτο και τελευταίο μέρος γίνεται μια αναφορά των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα βάσει των ενημερωτικών δελτίων από τα συμβούλια των μετόχων της Εθνικής τράπεζας και της τράπεζας Πειραιώς.

2 Τα είδη των κρίσεων

2.1 Η κρίση δημοσίου χρέους στην Ευρωζώνη

Η κρίση του δημοσίου χρέους στην Ευρωζώνη αποτελεί μια από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην νομισματική ένωση. Σύμφωνα με μια μελέτη της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών για την δυναμική του χρέους στις χώρες της ΟΝΕ την περίοδο 1988-2009, συμπεραίνουμε ότι οι χώρες με υψηλότερο ποσοστό χρέους προς το ΑΕΠ τους δεν προέβησαν στις απαιτούμενες δημοσιονομικές πολιτικές για χαλάρωση του κόστους δανεισμού με αποτέλεσμα αυτό να αυξηθεί μαζί με το δημόσιο χρέος.

Επίσης την περίοδο 1998-2009 παρατηρήθηκε ότι δεν υπήρχε από πλευράς των περισσότερων χωρών της ΟΝΕ μια οικονομική προσαρμογή βάσει της συνθήκης του Μάαστριχτ για την βιωσιμότητα των δημοσιονομικών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αστάθεια των δημοσιονομικών των χωρών και σε συνδυασμό με την χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-2009 και την αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών για την καταπολέμηση της, αυξήθηκε το κόστος δανεισμού για αρκετές χώρες της ΟΝΕ.

Τέλος δεν υπήρξε από πλευράς πολλών χωρών της ΟΝΕ την εν λόγω περίοδο μια έγκαιρη αλλαγή της δημοσιονομικής πολιτικής με στόχο την αποτροπή της αστάθειας του οικονομικού κύκλου.

2.2 Κρίση επενδύσεων

Όταν μιλάμε για κρίση επενδύσεων αναφερόμαστε στις μειωμένες αποδόσεις που είχαν οι προσδοκίες των ορθολογικών επενδυτών.

Όσο αφορά την κρίση επενδύσεων στην ΕΕ, τα σημάδια επιβράδυνσης της ακαθάριστης επένδυσης σε πάγιο κεφάλαιο αρχίζουν να γίνονται φανερά το 2008 όντας 2% πια, η όποια επένδυση μέχρι και τα 2 τελευταία έτη πριν την κρίση αυξανόταν με ρυθμούς της τάξεως 9%. Στην συνέχεια το 2009 όπου η κρίση είχε περάσει στο προσκήνιο η ακαθάριστη επένδυση μειώθηκε κατά 11,6% ενώ το 2010 μειώθηκε και πάλι όμως αυτή την φορά κατά 3,2% φτάνοντας σε επίπεδα

χαμηλότερα του 2006. Αυτό έρχεται σε αντίθεση παρά την αύξηση των Γερμανικών επενδύσεων οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 1/5 της συνολικής ακαθάριστης επένδυσης σε πάγιο κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ισχυρή άνοδο της Γερμανίας (5,7%) μάλλον οφείλετε περισσότερο στις Γερμανικές εξαγωγές προς μη ευρωπαϊκές χώρες παρά από την ζήτηση στο εσωτερικό της Ευρώπης.

Η μείωση της Ακαθάριστης Επένδυσης οφείλετε στα προβλήματα τόσο του Ευρωπαϊκού συστήματος όσο και στην μείωση της ζήτησης στην Ευρωπαϊκή και Αμερικανική οικονομία.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με μια εργασία με θέμα τα σφάλματα στις προβλέψεις των επενδυτών, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο επενδυτής που δεν έχει πρόσβαση στην προνομιακή πληροφόρηση δεν μπορεί να επιτύχει καλύτερη κατανομή των επενδύσεων.

Όσο αφορά για τις επενδύσεις των τραπεζών και των ανωνύμων εταιρειών σε ακίνητη περιουσία μια μελέτη του καθηγητή χρηματοοικονομικής και τραπεζικής διοικητικής του πανεπιστημίου Πειραιά δείχνει ότι μια μεταβολή της απόδοσης των επενδύσεων σε ακίνητα επηρεάζει σημαντικά τις αποδόσεις των μετοχών των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Απόδειξη της θεωρίας αυτής είναι το παράδειγμα στην αγορά των ΗΠΑ τα τελευταία έτη όπου υπήρχε μεγάλη ρευστότητα από πλευράς τραπεζικών ιδρυμάτων με αποτέλεσμα να έχουν χαλαρώσει τα κριτήρια δανειακής ρευστότητας. Μια μεγάλη όμως μερίδα δανειοληπτών αδυνατούσε να αποπληρώσει τα δάνεια τους και με την ταυτόχρονη πτώση των τιμών των ακινήτων όπου είχε χρησιμοποιηθεί δανεισμός, λόγω μειωμένης ζήτησης οδήγησε στην μεγαλύτερη χρηματοπιστωτική κρίση μετά το κραχ το 1930.

2.3 Κρίση του τραπεζικού συστήματος

Την περίοδο της αρχής της κρίσης στις ΗΠΑ το 2007, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) Jean-Claude Trichet προειδοποίησε σε ένα άρθρο του στις Financial Times στις 29 Ιανουαρίου του 2007 ότι οι καινούργιοι και

ταυτόχρονα σύνθετοι τρόποι χρηματοδότησης μπορούν να εμφανίσουν δυσκολία εντοπισμού των κινδύνων.

Στις 15 Ιουνίου της ίδιας χρονιάς η ΕΚΤ εκτιμά ότι το ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα και ειδικότερα οι χρηματοπιστωτικές αγορές γίνονται ολοένα πιο ευάλωτες σε μια μείωση της ρευστότητας της αγοράς.

Σε μια έκθεση της ΕΚΤ τον Αύγουστο του 2007, η χρηματοπιστωτική κρίση των ΗΠΑ που αφορούσε την χορήγηση στεγαστικών δανείων σε δανειολήπτες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας, επεκτείνεται σε παγκόσμιο επίπεδο και ειδικότερα στη ΕΕ.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ρευστότητας και ομαλότερης λειτουργίας της αγοράς η ΕΚΤ προέβει στην χρηματοδότηση του τραπεζικού συστήματος έναντι 335 δισ. ευρώ (9-14 Αυγούστου 2007).

Τον επόμενο χρόνο και συγκεκριμένα στις 28 Μαρτίου του 2008 η ΕΚΤ θα προβεί σε αναχρηματοδότηση διάρκειας έξι μηνών αυτή την φορά για να στήριξη την λειτουργία αγοράς χρήματος.

Στις 22 Σεπτεμβρίου του 2008 Οι υπουργοί Οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 7 (G7) δεσμεύονται για ακόμα μια φορά να προστατεύσουν την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Την ίδια περίοδο η ΕΚΤ αποφασίζει νέα χρηματοδότηση ειδικής διάρκειας, που έχει ως σκοπό την βελτίωση ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος στην ευρωζώνη, χορηγούμενο με κυμαινόμενο επιτόκιο αλλά όχι με προκαθορισμένο ποσό.

Η ΕΚΤ στις 8 Οκτωβρίου του 2008 προέβει σε έκτακτα μέτρα χρηματοδότησης των κεντρικών τραπεζών ανάλογα με τις ανάγκες τους, με σταθερό επιτόκιο αυτή την φορά με προϋπόθεση την ικανοποιητικότερη ασφάλεια.

Για πρώτη φορά και με την έναρξη του νέου έτους (25 φεβρουαρίου του 2009) συντάσσεται η έκθεση της ομάδας De Larosière, στην οποία έχει ανατεθεί η υποβολή συστάσεων προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής εποπτείας εντός της ΕΕ.

Λόγω της αβέβαιης διάρκειας της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης στη σύνοδο κορυφής των G20 τον Απρίλη του 2009 αποφασίστηκε η δημιουργία ενός νέου συμβουλίου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, το οποίο θα συνεργάζεται με το ΔΝΤ και στόχο θα έχει την έγκαιρη προειδοποίηση μακροπρόθεσμων χρηματοπιστωτικών κινδύνων και ανάλογες συστάσεις για την ανάληψη δράσης.

Τον Μάιο του 2009 η ΕΚΤ προβαίνει σε πράξεις αναχρηματοδότησης του χρηματοπιστωτικού τομέα με τις τράπεζες να έχουν την δυνατότητα να υποβάλλουν προσφορές για απεριόριστα ποσά σε διάρκεια ενός έτους.

Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ προκειμένου να ενθαρρύνει τις τράπεζες να διατηρήσουν και να επεκτείνουν τα δάνειά τους προς τους πελάτες τους, προχωρά στις 4 Ιουνίου σε αγορά καλυμμένων ομολογιών με σκοπό να βελτιώσει τις συνθήκες ρευστότητας σε τμήματα της αγοράς ιδιωτικών χρεογράφων αλλά και για χαλάρωση των συνθηκών χρηματοδότησης για τις ίδιες τις τράπεζες.

Μετά από την συνάντηση των G20 στο Πίτσμπουργκ και την δέσμευση των ηγετών των κρατών για βελτίωση της διεθνούς οικονομικής συνεργασίας η ΕΚΤ αποφασίζει να συνεχίσει τις πράξεις αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή μέχρι την λήξη της τρίτης περιόδου του 2010 στις 13 Απριλίου.

Τον Δεκέμβριο του 2009 οι υπουργοί οικονομικών της ΕΕ αποφασίζουν να δημιουργήσουν την εποπτική αρχή των τραπεζών που θα ονομάζεται Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών και θα έχει καθήκοντα εποπτείας.

Η ΕΕ αποφασίζει να αναλάβει έναν πιο ενεργό ρόλο για την σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και δημιουργεί στις 7 Ιουνίου του 2010 το Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSM) με χρηματοδότηση έως 500 δισεκατομμύρια ευρώ. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμφωνεί να συνεισφέρει στον ευρωπαϊκό μηχανισμό με επιπλέον 250 εκατομμύρια ευρώ.

Στις 30 Ιουνίου του 2010, η ΕΚΤ για να στηρίξει ένα συγκεκριμένο τμήμα της χρηματοπιστωτικής αγοράς, τερματίζει το πρόγραμμα αγοράς καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας 60 δισεκατομμυρίων ευρώ για ένα έτος.

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας αναθεωρεί τις κατευθυντήριες γραμμές με την άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης βάσει των αποτελεσμάτων της προηγούμενης περιόδου.

Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους οι ηγέτες της ΕΕ αποφασίζουν την αυστηροποίηση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης και τον Δεκέμβριο μήνα του ίδιου έτους την αντικατάσταση της Ευρωπαϊκής διευκόλυνσης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας που θα τεθεί σε λειτουργία στα μέσα του 2013. Σκοπός αυτού του μηχανισμού θα είναι η ενίσχυση των χωρών του ευρώ που θα αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσχέρειες αλλά υπό αυστηρές συνθήκες.

Τον Νοέμβριο του 2010 κατά την σύνοδο κορυφής της G20 στην Σεούλ οι εθνικές αρχές ενέκριναν το τελικό κείμενο των συμφωνιών της Βασιλείας 3 που θα αναθεωρούσε τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τραπεζικό τομέα. (Είχαν προηγηθεί εκτεταμένοι διάλογοι από κεντρικούς τραπεζίτες, εμπειρογνώμονες και δημοσιογράφους μετά την έκδοση συμβουλευτικών εγγράφων από την επιτροπή Βασιλείας το 2009 για την αναθεώρηση του πλαισίου της Βασιλείας 2)

Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει στις 16 Δεκεμβρίου του 2010 να θεσπίσει απαιτήσεις παροχής στοιχείων ανά δάνειο για τίτλους προερχόμενους από τιτλοποίηση. Έτσι οι τράπεζες υποχρεούνται να παρέχουν περισσότερα στοιχεία για τις ασφάλειες που χορηγούν προκειμένου να λάβουν δάνεια.

Με την έναρξη του νέου έτους (2011) η ΕΕ ιδρύει τρεις νέες Ευρωπαϊκές αρχές εποπτείας για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η Ευρωπαϊκή αρχή στο Λονδίνο, η Ευρωπαϊκή αρχή αξιών και αγορών στο Παρίσι και η Ευρωπαϊκή αρχή ασφαλίσεων και επαγγελματικών συντάξεων στη Φρανκφούρτη. Οι αρχές αυτές εποπτεύουν τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες των τραπεζών, των αγορών, των ασφαλιστικών εταιρειών και των ταμείων συντάξεων, αντίστοιχα.

Ένα μήνα μετά και συγκεκριμένα στις 11 Φεβρουαρίου του 2011 η ΕΚΤ η Ευρωπαϊκή επιτροπή και το ΔΝΤ διαπιστώνουν και στην συνέχεια δηλώνουν ότι το πρόγραμμα της Ελλάδας κινείται στην σωστή κατεύθυνση. Η δήλωση αυτή γίνεται παρά τις καθυστερήσεις σε κάποιους τομείς και υλοποιούνται σταδιακά οι

δημοσιονομικές και ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων στόχων του προγράμματος. Μέσα στην δήλωση όμως αυτή, αναφέρουν ότι θα υπάρξουν και νέες μεταρρυθμίσεις για να επιτευχθεί η οικονομική ανάκαμψη.

Την ίδια περίοδο το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει να συνεχίσει να διενεργεί τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή για όσο διάστημα κρίνεται απαραίτητο.

Στις 18 Φεβρουαρίου στην πρώτη του συνεδρίαση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) διερευνά τον ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει - από κοινού με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - για την υλοποίηση ανακυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας όταν οι συμφωνίες της Βασιλείας μεταφερθούν στο δίκαιο της ΕΕ.

Ένα μήνα μετά και συγκεκριμένα στις 18 Μάρτιου η Ευρωπαϊκή αρχή τραπεζών δημοσιεύει στοιχεία για τις ασκήσεις που επέρχονται όσον αφορά την προσομοιώσεις καταστάσεων κρίσης των τραπεζών στην Ε.Ε σε ένα δείγμα 60% των ευρωπαϊκών τραπεζών επί του συνόλου των τραπεζών τις Ε.Ε

Ακόμα μια αποστολή της ΕΚΤ της ευρωπαϊκής τράπεζας και του ΔΝΤ στην Ελλάδα τέταρτη στην σειρά όπου διαπιστώνει ότι έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, ιδίως στον τομέα της δημοσιονομικής προσαρμογής, όμως για ακόμα μια φορά δηλώνει ότι πρέπει να συνεχιστούν οι δημοσιονομικές και οι ευρύτερες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ώστε να μειωθεί το έλλειμμα, να βελτιωθεί το επιχειρηματικό κλίμα, και να προετοιμαστεί το έδαφος για μια βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη.

Στις 9 Ιουνίου του ιδίου έτους το διοικητικό συμβούλιο του ΕΚΤ αποφασίζει να συνεχίσει τις πράξεις αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου για όσο διάστημα κρίνεται απαραίτητο και τουλάχιστον έως τις 11 Οκτωβρίου 2011.

Επίσης η ΕΚΤ εντοπίζει πέντε πιθανούς και σημαντικούς κινδύνους οι οποίοι απειλούν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ζώνης του ευρώ και αξιολογεί την ικανότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος να απορροφά αυτούς τους κινδύνους.

Οι υπουργοί Οικονομικών της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ συμφωνούν να αυξήσουν την ικανότητα της Ευρωπαϊκής Διευκόλυνσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility - EFSF), να διευρύνουν τα καθήκοντα της και να οριστικοποιήσουν τους όρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Stability Mechanism - ESM).

Στις 7 Ιουλίου το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αυξάνει τα βασικά επιτόκια κατά 5 μονάδες.

Μετά από 15 περίπου μέρες στην σύνοδο των Βρυξελλών οι ηγέτες της Ευρωζώνης αποφασίζουν να λάβουν όλα εκείνα τα αναγκαία μετρά για να διασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και να ενισχυθούν η ανταγωνιστικότητα και η διακυβέρνηση στη ζώνη του ευρώ.

Στις 11 Αυγούστου η ΕΚΤ βγάζει ανακοίνωση για τις πράξεις αναχρηματοδότησης στην οποία λέει ότι δεδομένου του ότι υπήρξαν κάποιες εντάσεις στην χρηματοπιστωτικές αγορές το διοικητικό συμβούλιο του ΕΚΤ αποφασίζει ακόμα μια πράξη αναχρηματοδότησης μακράς διάρκειας και συγκριμένα 6 ετών το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει επίσης να συνεχίσει να διενεργεί τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου για όσο διάστημα χρειαστεί και ως τις 17 Ιανουαρίου του 2012 που είναι και η λήξη της.

Πέμπτη(5η) στην σειρά είναι αποστολή αξιολόγησης της ΕΚΤ του ΔΝΤ και της ευρωπαϊκής επιτροπής στην Ελλάδα όπου επισημαίνουν ότι υπάρχει αξιόλογη πρόοδος, αλλά αποχωρεί προσωρινά από την Αθήνα προκειμένου να δώσει τη δυνατότητα στις αρχές να ολοκληρώσουν τις τεχνικές εργασίες που αφορούν την κατάρτιση του προϋπολογισμού του 2012 και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ανάπτυξης.

Ακολουθεί ακόμα ανακοίνωση της ΕΚΤ η οποία στις 6 Οκτώβριου του 2011 το Διοικητικό Συμβούλιο της αποφασίζει να διενεργήσει δύο ακόμα πράξεις αναχρηματοδοτήσεις ακόμα μεγαλύτερης διάρκειας μια τον Οκτώβριου του 11 για δυο μήνες και μια τον Δεκέμβριο του 11 για 13 μήνες. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει επίσης να συνεχίσει να διενεργεί τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή.

Τον ίδιο μήνα ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΚΤ, του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής

επιτροπής ολοκληρώνουν την αποστολή αξιολόγησης τους στην Ελλάδα(5^η) όπου συζήτησαν για τις οικονομικές εξελίξεις. Η αποστολή καταλήγει σε συμφωνία με τις αρχές σε επίπεδο εμπειρογνομόνων και όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές πολιτικές ώστε να ξαναμπει το οικονομικό πρόγραμμα της Ελλάδας στην σωστή κατεύθυνση.

Η G20 στις 14 του Οκτώμβρη δεσμεύεται να διαφύλαξει την χρηματοπιστωτική σταθερότητα αφού οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών επιβεβαιώνουν τα μετρά για τη διαφύλαξη της σταθερότητας των τραπεζικών συστημάτων και των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Ενώ την ίδια ημερομηνία η Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility - EFSF) τίθεται σε λειτουργία, η οποία μπορεί να χορήγει δάνεια ύψους 440 δις. ευρώ με εγγυήσεις στις 17 χώρες της ευρωζώνης.

Στις 1 Νοέμβριου γίνεται πρόεδρος της ΕΚΤ ο Μάριο Ντράγκι (Mario Draghi), πρώην Διοικητής της Banca d' Italia.

Σε συνέχεια της απόφασης που έλαβε στις 6 Οκτωβρίου 2011 να θέσει σε εφαρμογή ένα νέο πρόγραμμα αγοράς καλυμμένων ομολογιών, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει για τις τεχνικές λεπτομέρειες του προγράμματος.

Ενώ την ίδια ημερομηνία οι ηγέτες τις G20 επαναλαμβάνουν την δέσμευση τους να συνεργαστούν, και αυτό έρχεται σαν αποτέλεσμα από την λήψη αποφάσεων για την αναζωογόνηση της οικονομικής ανάπτυξης, της καταπολέμησης της ανεργίας τη διασφάλιση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Ένα μήνα μετά η Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα πραγματοποιεί ακόμα δυο πράξεις αναχρηματοδότησης μεγαλύτερης διάρκειας και συγκεκριμένα 36 μηνών αλλά και να μειώσει τον συντελεστή ελάχιστων αποθεματικών σε 1% με εφαρμογή από την περίοδο τήρησης η οποία ξεκινά στις 18 Ιανουαρίου 2012.

Ενώ στις 12 Δεκεμβρίου η ΕΚΤ κατανέμει 489 δις. ευρώ σε 523 τράπεζες με την πρώτη Πράξη πιο μακροπρόθεσμης Αναχρηματοδότησης διάρκειας 36 μηνών.

Το 2012 μπαίνει με την έγκριση της ΕΚΤ των κριτηρίων καταλληλότητας για

πρόσθετες δανειακές απαιτήσεις. Σκοπός της απόφασης αυτής, η οποία αποτελεί ένα από τα μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής, είναι η στήριξη της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα της ζώνης του ευρώ και επομένως η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας.

Στις 1 Μαρτίου ενεργοποιείται το σύστημα πιστωτικής αναβάθμισης και αυτό γίνεται λόγω της προόδου της Ελλάδας των προηγούμενων συμφωνηθέντων ενεργειών. Το Eurogroup εξουσιοδοτεί την EFSF (Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας) να υλοποιήσει το πρόγραμμα πιστωτικής αναβάθμισης του Ευρωσυστήματος.

Ενώ σε μια δεύτερη πράξη ΠΠΜΑ διάρκειας 36 μηνών η ΕΚΤ διανέμει 530 δις. ευρώ σε 800 τράπεζες.

Το διοικητικό συμβούλιο επαναφέρει την δυνατότητα χρήσης των ελληνικών ομολόγων ως ασφαλειών. Αποφασίζει ότι τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει ή εγγυάται πλήρως η Ελλάδα θα γίνονται εκ νέου αποδεκτά ως ασφάλεια σε πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος, χωρίς να ισχύει το ελάχιστο όριο πιστοληπτικής διαβάθμισης ως κριτήριο καταλληλότητας ασφαλειών, μέχρι νεωτέρας.

Το καλοκαίρι του 2012 και συγκεκριμένα στις 29 Ιουνίου οι ηγέτες της ευρωζώνης αποφασίζουν τη σύσταση νέου φορέα τραπεζικής εποπτείας τον οποίο θα διευθύνει η ΕΚΤ. Αυτό γίνεται για να αποφευχθούν περεταίρω εντάσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές αλλά και να τερματίσει ο φαύλος κύκλος μεταξύ τραπεζών και δημόσιου χρέους. Ενώ οι ηγέτες συμφωνούν ότι ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας κατόπιν αποφάσεων θα χρηματοδοτεί απευθείας τις τράπεζες χρησιμοποιώντας τα ίδια κεφάλαια.

Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ μειώνει κατά 25 μοναδες βάσεις τα επιτόκια τα οποία πέφτουν σε χαμηλά επίπεδα όπου και χαρακτηρίζονται ιστορικά και συγκεκριμένα κατά 0,75%.

Ενώ στις 20 Ιουλίου αναστέλλεται η χρήση ελληνικών ομολόγων ως ασφαλειών. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα εξετάσει εκ νέου τη δυνατότητα χρήσης των ελληνικών ασφαλειών μόλις ολοκληρωθεί η αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειώσει η Ελλάδα στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος οικονομικής

προσαρμογής.

Εν τω μεταξύ οι υπουργοί οικονομικών της ευρωζώνης εγκρίνουν την οικονομική ενίσχυση στον τραπεζικό τομέα της Ισπανίας, προκειμένου να στηριχθεί η ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας.

Στις 12 Σεπτεμβρίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει πρόταση δημιουργίας ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (EEM) για όλες τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ. Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού ανατίθενται στην ΕΚΤ συγκεκριμένα εποπτικά καθήκοντα που σχετίζονται με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα των τραπεζών της ζώνης του ευρώ, καθώς και των τραπεζών χωρών οι οποίες δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αλλά επιθυμούν να ενταχθούν στον μηχανισμό. Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία του EEM έως την 1η Ιανουαρίου 2013.

Ενώ το Δεκέμβριο Ο Mario Draghi επικροτεί την ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου ECOFIN για τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (EEM).

Την ίδια περίοδο η ΕΚΤ αποδέχεται ξανά τα ελληνικά ομόλογα τα οποία πληρούν τα υπόλοιπα κριτήρια καταλληλότητας.

Σημαντικό παράδειγμα για την προσπάθεια ενίσχυσης της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα είναι της Κύπρου, όπου το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει να διατηρήσει στα ίδια επίπεδα την έκτακτη ενίσχυση ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance - ELA) από τις 25 Μαρτίου του 2013 και ύστερα θα εξεταστεί υπό προϋποθέσεις αν θα τεθεί σε ισχύ το πρόγραμμα της ΕΕ/ΔΝΤ το οποίο θα εξασφαλίζει την φερεγγυότητα των ενδιαφερόμενων τραπεζών. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, ούτως ώστε ο εγχώριος τραπεζικός τομέας να φθάσει στα μέσα επίπεδα της ΕΕ έως το 2018.

3 Τράπεζα της Ελλάδος

Για να μπορέσουμε να εξετάσουμε συγκεκριμένα την κρίση του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα θα πρέπει πρώτα να αναζητήσουμε τον φορέα ο οποίος ήταν υπεύθυνος για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Αυτός είναι η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Ιδρύθηκε το 1927 βάσει του πρωτοκόλλου της Γενεύης και έχει συσταθεί με την μορφή ανωνύμου εταιρίας. Από τον Ιανουάριο

του 2001 αποτελεί μέλος του Ευρωσυστήματος όπου πρωταρχική θέση έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η ΤτΕ ως ανεξάρτητη θεσμικά και λειτουργικά, συμβάλει στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος. Κύριες αρμοδιότητες της είναι η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος στην Ελλάδα, η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου τιμών και η διαφύλαξη της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Όσο αφορά τις εποπτικές αρμοδιότητες της ΤτΕ, με αυτές διασφαλίζεται η σταθερότητα και η εύρυθμη λειτουργία του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση εποπτείας έχει θεσμοθετηθεί από την σχετική κοινοτική νομοθεσία η οποία είναι συμβατή με τις αρχές της Βασιλείας 2.

Συγκεκριμένα, η ανάγκη άσκησης εποπτείας στις τράπεζες πηγάζει από το διαμεσολαβητικό ρόλο που αυτές έχουν μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Οι τράπεζες παίζουν σημαντικό ρόλο όσο αφορά την μετατροπή της διάρκειας (πχ βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε μακροπρόθεσμα δάνεια, μικρές καταθέσεις σε χορήγηση δανείων υψηλού κινδύνου). Ρόλος των εποπτικών αρχών είναι να αποκαθιστούν τον διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών σε σταθερά επίπεδα με την διασφάλιση της οικονομικής ευρωστίας και την ενίσχυση της ικανότητάς τους να μπορούν να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις από τυχόν εξωγενείς διαταραχές. Βέβαια, οι τοποθετήσεις των τραπεζών λόγω του απελευθερωμένου συστήματος από διοικητικούς περιορισμούς είναι δύσκολο (αλλά όχι αδύνατο) να υπόκεινται σε εποπτεία. Σε αυτό το γεγονός σημαντικό ρόλο έχει η έλλειψη πληροφόρησης.

Επίσης οι τράπεζες λόγω της ιδιότητάς τους να κερδίζουν από την ανάληψη κινδύνων χορηγώντας δάνεια μεγαλύτερα σε όγκο από τα κεφάλαια που διαθέτουν, μέρος των κινδύνων μεταφέρεται στους ίδιους τους καταθέτες ή στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο σε περίπτωση τυχόν αποτυχίας της συγκεκριμένης τράπεζας. Αν συμβεί κάτι τέτοιο αυτό το γεγονός θα επηρεάσει αρνητικά την εμπιστοσύνη σε ολόκληρο το πιστωτικό σύστημα.

Έτσι για την αποφυγή της μαζικής ανάληψης καταθέσεων που μπορεί να προκαλέσει το συγκεκριμένο γεγονός έχουν δημιουργηθεί συστήματα εγγύησης

καταθέσεων, τα οποία καλύπτουν το ποσό των καταθέσεων ανά καταθέτη έως ένα ορισμένο ύψος. Έτσι αποδεικνύεται ότι ο έλεγχος των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες αναλαμβάνεται από ανεξάρτητες αρχές ώστε να πιστοποιείται ότι οι κίνδυνοι βρίσκονται σε γενικώς αποδεκτά όρια και ότι διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον.

Η εποπτεία των τραπεζών συγκεκριμένα περιλαμβάνει, τον έλεγχο φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων, την επάρκεια της εταιρικής διακυβέρνησης, περιλαμβανομένων των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και τις στρατηγικές και τις διαδικασίες για την διασφάλιση της διατήρησης των ίδιων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων στο επίπεδο που απαιτείται για τους κινδύνους που αναλαμβάνουν.

Η αρμοδιότητα εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων περιλαμβάνει τη θέσπιση υποχρεωτικών κανόνων και την συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Αυτοί ξεκινάνε από την παροχή άδειας της λειτουργίας, του ελέγχου της καταλληλότητας του διοικητικού συμβουλίου, της διοίκησης και των στελεχών που εκπληρώνουν βασικές λειτουργίες, την απαίτηση λήψης διορθωτικών μέτρων μέχρι και την υποβολή κυρώσεων όπου περιλαμβάνει την ανάκληση της άδειας λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Όσο αφορά το πλαίσιο της "Βασιλείας 2", αυτό αποσκοπεί στη διατήρηση της ευρωστίας μιας τράπεζας, η μέτρηση και η κατανόηση των κινδύνων που αναλαμβάνει, η σύνδεση των κινδύνων αυτών με τα ίδια κεφάλαια, η συνετή διαχείριση των κινδύνων από το διοικητικό συμβούλιο και από την διοίκηση, η αξιολόγηση των προοπτικών και τέλος ο εσωτερικός έλεγχος και εξωτερικός έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές.

Βέβαια οι εποπτικές αρχές δεν είναι σε θέση να καθορίζουν το επίπεδο αποδεκτού κινδύνου καθώς και την τιμολόγηση των τραπεζικών προϊόντων.

Ειδικότερα, ο έλεγχος από την ΤτΕ γίνεται με βάση τους προκαθορισμένους κανόνες ή με βάση τα εσωτερικά υποδείγματα των ίδιων των τραπεζών καθώς και από τις αναφορές που οφείλουν οι τράπεζες να υποβάλλουν κάθε τρίμηνο στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι προληπτική εποπτεία δεν παρακολουθεί μόνο τον κίνδυνο ρευστότητας ή τον πιστωτικό κίνδυνο, δηλαδή την αδυναμία που έχει ο υπόχρεος να αποπληρώσει τις οφειλές του, αλλά και τον κίνδυνο της αγοράς. Δηλαδή οι ζημιές που μπορούν να προέλθουν από την μεταβολή των τιμών των τίτλων και των επιτοκίων. Η ανεπάρκεια των διαδικασιών, τα συστήματα, ο ανθρώπινος παράγοντας, τα εξωτερικά συμβάντα, ο στρατηγικός κίνδυνος από αιφνίδιες μεταβολές των συνθηκών και οι επιπτώσεις του ανταγωνισμού είναι μερικοί παράγοντες που αποτελούν τον λειτουργικό κίνδυνο.

Η μεθοδολογία και οι πρακτικές που εφαρμόζονται θα πρέπει να ακολουθούν και τις συγκεκριμένες απαιτήσεις όπως της τροποποίησης της δράσης των εποπτικών αρχών βάσει του μεγέθους και της πολυπλοκότητας των συναλλαγών όσο και στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κινδύνων. Επίσης απαιτείται διαφάνεια στις πρακτικές των εποπτικών αρχών και συνεχής παρακολούθηση από διεθνείς φορείς και ιδιωτικούς οργανισμούς αξιολόγησης και την εναρμόνιση τους με τα διεθνή πρότυπα δηλαδή την σύγκλιση τους με εποπτικές αρχές του εξωτερικού για αποτελεσματικότερη εποπτεία αλλά και την μείωση του διοικητικού κόστους.

Η ΤτΕ εφαρμόζει την διαφάνεια των συναλλαγών κατά την διάρκεια της προληπτικής εποπτείας που εφαρμόζει, αποσκοπεί στο να περιορίσει από την διαφορά ως προς το επίπεδο πληροφόρησης και ως προς την ικανότητα αξιολόγησης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και συναλλασσόμενων και να ενισχύσει την διαπραγματευτική ικανότητα των τελευταίων. Η συγκεκριμένη αρμοδιότητα της ΤτΕ αφορά μόνο τους όρους διαφάνειας και όχι γενικότερα θέματα της εξισορρόπησης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων καταναλωτών και πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ακόμα η ΤτΕ για την αντιμετώπιση νομιμοποίησης χρήματος από παράνομες δραστηριότητες υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα και τους λοιπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να εξουσιοδοτεί την ίδια να ελέγχει την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του νόμου από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους εποπτευόμενους από αυτήν χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Η τήρηση των διατάξεων αυτών αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση τόσο της επάρκειας του εσωτερικού ελέγχου όσο και της αντιμετώπισης του λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου φήμης. Έτσι διασφαλίζεται η επάρκεια πολιτικής και

των μηχανισμών ελέγχου των τραπεζών για τον εντοπισμό και την αναφορά των υπόπτων συναλλαγών.

Η υποχρέωση αναφορών αποτελεί ευθύνη των Διοικήσεων των τραπεζών που προκύπτει άμεσα από τον νόμο. Βέβαια αυτές οι αναφορές υποβάλλονται στην Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης εσόδων από Παράνομες δραστηριότητες καθώς η ΤτΕ δεν διαθέτει ανακριτικές αρμοδιότητες.

3.1 Κανόνες εποπτείας

Η ΤτΕ βάσει των εποπτικών αρμοδιοτήτων της, έχει καθορίσει με εκτελεστικές αποφάσεις της κανόνες εποπτείας σχετικούς με τους ακόλουθους τομείς:

- I. Κεφαλαιακή Επάρκεια (Βασιλεία 2)
- II. Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου
- III. Επάρκεια Προβλέψεων
- IV. Ρευστότητα
- V. Υποβολή Στοιχείων

3.1.1 Κεφαλαιακή επάρκεια

Με τις ΠΔ/ΤΕ 2630/2010, 2588/2007, 2589/2007, 2590/2007, 2646/2011, 2655/19.03.2012, 2645/2011, 2594/2007, 2595/2007, 2635/2010 και ΠΔ/ΤΕ 2620/28.08.2009 ολοκληρώνεται, κατ' εξουσιοδότηση του ν.3601/2007, η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των εξειδικευμένων διατάξεων των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΑΕΠΕΥ. Το συγκεκριμένο εποπτικό πλαίσιο γνωστό και ως Βασιλεία 2, καθιέρωσε τους 3 θεμελιώδεις "πυλώνες" εποπτείας

- Τις μεθόδους προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με τους κινδύνους που τα πιστωτικά ιδρύματα κατά κανόνα αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο άσκησης των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις και για το λειτουργικό κίνδυνο.
- Τις αρχές, τα κριτήρια και την διαδικασία με την οποία πρώτα τα πιστωτικά ιδρύματα και μετά η εποπτική αρχή (ΤτΕ) αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και της διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά, σε σχέση με κινδύνους που εκτίθεται ή πρόκειται να εκτεθεί πέρα

από τον Πυλώνα 1.

- Τις υποχρεώσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς με την παροχή των ενδιαφερόμενων μερών την δυνατότητα σύγκρισης τόσο της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων, της κεφαλαιακής επάρκειας και οργάνωσής της των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές.

3.1.2 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα προσαρμόζονται στις τρέχουσες συνθήκες οι αρχές λειτουργίας των κριτηρίων αξιολόγησης, της οργάνωσης και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο ομίλου. Έτσι οι βασικότερες προσαρμογές που πραγματοποιούνται αφορά κυρίως τα εξής:

- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης ανεξάρτητης υπηρεσιακής Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων και Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα για να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων περιλαμβανόμενου του λειτουργικού.
- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης, όπου καλύπτονται έτσι τα θέματα συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων με ιδιαίτερη αναφορά στα θέματα πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
- Προβλέπεται η υποχρέωση του Διοικητικού Συμβουλίου να διαθέτει επαρκείς γνώσεις και εμπειρία για τις κύριες δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει έτσι την δυνατότητα αποτελεσματικής άσκησης εποπτείας του πιστωτικού ιδρύματος.
- Ενισχύεται η σημασία της διασφάλισης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πελάτες καθώς και της διαφάνειας των συναλλαγών, ως αναπόσπαστο κομμάτι της διαχείρισης των λειτουργικών κινδύνων.
- Καθορίζονται οι βασικές αρχές που θα ισχύουν στην περίπτωση εκχώρησης δραστηριοτήτων σε τρίτους, περιλαμβανομένων των εργασιών είσπραξης οφειλών και διαχείρισης καρτών.

3.1.3 Επάρκεια προβλέψεων

Σύμφωνα με τον κανόνα περί επάρκειας προβλέψεων που ισχύει προκαθορίζονται συντελεστές για εποπτικούς σκοπούς ορισμένων κατηγοριών και απαιτήσεων και συνδέονται με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Έτσι σε συνδυασμό με τους προηγούμενους κανόνες, πριν από κάθε έγκριση ή απόρριψη δανείων πρέπει να προηγείται μια διαδικασία προαξιολόγησης. Πρέπει να προβλέπονται δηλαδή η δυναμική του οικονομικού περιβάλλοντος και οι επιπτώσεις του έντονου ανταγωνισμού στην πολιτική της ανάληψης κινδύνων και της πιστωτικής επέκτασης.

Επίσης ως γενικά αποδεκτό όριο μεταξύ τοκοχρεολυσίων και εισοδήματος ορίστηκε το 30%-40% του εισοδήματος και προσδιορίζονται οι ελάχιστοι παράγοντες οι οποίοι λαμβάνονται υπόψη για το παραπάνω ποσοστό (σταθερότητα εισοδήματος, απόλυτο ύψος εισοδήματος, επάρκεια στοιχείων κτλ).

3.1.4 Ρευστότητα

Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα θεσπίζεται η απαίτηση από πλευράς των πιστωτικών ιδρυμάτων να:

- Καθορίζεται η τήρηση των δεικτών ρευστότητας και η υποβολή των σχετικών στοιχείων πέρα της προγενέστερης υποχρέωσης μόνο σε επίπεδο τράπεζας.
- Υιοθετούνται αρχές διαχείρισης ρευστότητας σύμφωνα με τις πρόσφατες εκθέσεις της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) και της Επιτροπής Βασιλείας (Basel Committee for Banking Supervision). Η μέχρι σήμερα εμπειρία από την κρίση ανάγκασε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση:
 - i. Στην διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης σε καταστάσεις κρίσης ρευστότητας (stress testing) για να καλυφτούν όχι μόνο οι άμεσες ανάγκες αλλά και μακροπρόθεσμα σε ότι αφορά την σύνδεσή του με λοιπούς κινδύνους.
 - ii. Στην ενίσχυση του ρόλου του Διοικητικού Συμβουλίου των τραπεζών στην διαχείριση του κινδύνου της ρευστότητας όσο αφορά την στρατηγική και την

πολιτική που ακολουθεί. Ανάλογα με τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν έμφαση δίνεται στην λήψη των κατάλληλων μέτρων και στα σχέδια αντιμετώπισης ρευστότητας.

- Δίνονται κίνητρα ώστε να μην παρέχεται υπερβολική στήριξη στην χρηματαγορά και την κεφαλαιαγορά με κατάλληλες τεχνικές προσαρμογές του τρόπου υπολογισμού των δεικτών ρευστότητας.
- Γίνεται καθορισμός βάσει κριτηρίων μεταξύ καταθέσεων λιανικής και χονδρικής διότι διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά κινδύνου ρευστότητας και διαφορετικό βαθμό μεταβλητότητας. Τα πιστωτικά ιδρύματα προτρέπονται από την ΤτΕ να αναλύσουν τις συμπεριφορές των εν λόγω κατηγοριών, για προσαρμογή ορισμένων τεχνικών παραμέτρων των δεικτών ρευστότητας.
- Θεσπίζεται από την ΤτΕ η δυνατότητα να εγκρίνει την μείωση μέχρι ύψους 10% του υποχρεωτικού ελάχιστου ορίου δείκτη ρευστών διαθέσιμων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα στην Ελλάδα και δεν έχουν την δραστηριότητα αποδοχής καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό.

3.1.5 Υποβολή στοιχείων

Τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν στην Ελλάδα έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στοιχεία στην ΤτΕ που αφορούν:

- a) Τα χρηματοδοτικά ανοίγματα προς κατοίκους εξωτερικού με διάκριση κατά χώρα, οικονομική και γεωγραφική ζώνη.
- b) Υποβολή εποπτικής φύσεως στοιχείων και πληροφοριών.

Με τις ρυθμίσεις αυτές διευκολύνονται τα πιστωτικά ιδρύματα στην υποβολή στοιχείων για εποπτικούς σκοπούς, ενώ επιτυγχάνεται η αποτελεσματική εποπτεία από πλευράς της ΤτΕ.

3.2 Άλλοι φορείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την χρηματοδότηση και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Πέρα από την ΤτΕ υπάρχουν και άλλοι φορείς οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις όσο αφορά την χρηματοδότηση και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτοί είναι:

3.2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση/Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιπροσωπεύει συγκεκριμένες ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες έχουν δεσμευτεί να συνεργάζονται για την ειρήνη και την ευημερία. Έχουν θεσπίσει έτσι κοινά θεσμικά όργανα όπου τους παρέχουν ορισμένες εξουσίες ώστε να λαμβάνονται ορισμένες αποφάσεις με δημοκρατικό τρόπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ένα από τα σημαντικά θεσμικά της όργανα είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όπου κύρια αποστολή της είναι η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης του ευρώ και η σταθερότητα των τιμών στην ζώνη του ευρώ.

3.2.2 CEBS

Η επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας αποτελείται από τα υψηλόβαθμα στελέχη των κεντρικών τραπεζών και των τραπεζικών αρχών εποπτείας των χωρών της ΕΕ. Η επιτροπή έχει ως αρμοδιότητα να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή επιτροπή σε θέματα που αφορούν τις δραστηριότητες των τραπεζών και να συνεισφέρει στην εφαρμογή των Κοινοτικών οδηγιών, στην προσαρμοστικότητα των εποπτικών αρχών και να ενισχύει την εποπτική συνεργασία.

3.2.3 Επιτροπή Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 με την συμμετοχή
13
χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιάπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, και ΗΠΑ). Η Επιτροπή διατυπώνει ευρέα εποπτικά πρότυπα και κατευθύνσεις και προτείνει βέλτιστες πρακτικές, με την προσδοκία ότι οι επιμέρους εποπτικοί φορείς θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα

προσαρμογής. Η Επιτροπή δεν έχει την μορφή υπερεθνικής εποπτικής αρχής και τα συμπεράσματα της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ.

3.2.4 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), είναι ένας διεθνής οργανισμός που επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών. Προσφέρει τεχνική και οικονομική βοήθεια εφόσον του ζητηθεί.

4 Βασιλεία 3

Μετά από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, η Επιτροπή της Βασιλείας στις 16 Δεκεμβρίου του 2010 προέβει στην παρουσίαση της έκθεσης που συνθέτουν το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο γνωστό ως "Βασιλεία 3". Η Επιτροπή επιδιώκει να ενισχύσει την μικρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση στις λειτουργίες των τραπεζών, με στόχο την ενίσχυση των αμυνών τους σε περιόδους έντασης και να αντιμετωπίσει μέσω μακρο-προληπτικών πολιτικών τον συστημικό κίνδυνο που μπορεί να εκδηλωθεί στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Συγκεκριμένα με τον όρο "μακρο-προληπτικές" πολιτικές εννοείτε το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται για τον περιορισμό της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στον συστημικό κίνδυνο που προέρχεται από γενικούς παράγοντες (φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αγορές, υποδομές χρηματοπιστωτικού συστήματος κτλ)

Έτσι, μέσω των μακρο-προληπτικών πολιτικών αντιμετωπίζονται οι δύο μορφές του συστημικού κινδύνου:

- a) Η πρώτη είναι η χρονική διάσταση, δηλαδή στο πως εξελίσσεται ο συστημικός κίνδυνος σε βάθος χρόνου. Ενισχύεται έτσι η ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα σε περιόδους κρίσης περιορίζοντας την προκυκλικότητα, δηλαδή την δυναμική αλληλεπίδραση του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος με την πραγματική οικονομία, η οποία

λειτουργεί βάσει των διακυμάνσεων των οικονομικών κύκλων και που μπορεί να προκαλέσει αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

b) Η δεύτερη μορφή είναι η διατομεακή, δηλαδή στο πως κατανέμεται ο κίνδυνος στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο. Σε αυτή την περίπτωση οι μακρο-προληπτικές πολιτικές επικεντρώνονται στον περιορισμό της συγκέντρωσης του συστημικού κινδύνου οποίος προκύπτει:

- i. λόγω της ταυτόχρονης έκθεσης περισσότερων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε κινδύνους από ομοειδή ανοίγματα
- ii. ή λόγω της αλληλεπίδρασης που έχουν αυτοί μεταξύ τους μεταφέροντας έτσι τα προβλήματα ο ένας στον άλλο.

4.1 Αναγκαιότητα του νέου κανονιστικού πλαισίου

Η Βασιλεία 3 αποτελεί τροποποίηση ενός ήδη υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου (Βασιλεία 2) που έχει διαμορφωθεί από την επιτροπή Βασιλείας. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η επιτροπή της Βασιλείας ανέλαβε πρωτοβουλίες για την διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων βάσει των οποίων γίνεται υπολογισμός και εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους σε διάφορους κινδύνους.

Έτσι το 1988 θεσπίστηκε η Βασιλεία 1 και το 2004 η Βασιλεία 2 οι οποίες συνθέτουν το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Βάσει των αστοχιών που υπήρξαν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα όπου συγκεκριμένα οι αστοχίες αυτές επικεντρώνονται σε:

- Έλλειψη της ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.(Έλλειψη επιβολής μακρο-προληπτικών κανόνων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές)
- Αστοχία των πρότυπων λογιστικών προτύπων
- Έλλειψη μικρο-προληπτικής εποπτείας σε φορείς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

- Αποτυχία των ίδιων των φορέων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και συγκεκριμένα αποτυχία της σχέσης εσωτερικών κινήτρων και αμοιβών των στελεχών τους
- Αποτυχία της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής σε πολλά κράτη

Στην αρχική εκδήλωση της κρίσης του 2007, το τραπεζικό σύστημα στα κράτη που επλήγησαν από αυτή, είχαν κεφαλαιακή ανεπάρκεια αλλά είχαν ενσωματώσει τις διατάξεις της Βασιλείας 2 που όμως αποδείχτηκαν ανεπαρκείς. Οι παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στην εκδήλωση της κρίσης στον τραπεζικό τομέα ήταν:

- I. Η υπερβολική μόχλευση του τραπεζικού συστήματος πολλών κρατών τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού ενός σημαντικού αριθμού τραπεζών. Παρόλο που οι συντελεστές κεφαλαιακής επάρκειας των εν λόγω τραπεζών ήταν ισχυροί, η υπερβολική μόχλευση οδήγησε σε διάβρωσή τους.
- II. Δεν υπήρχαν επαρκή αποθέματα ρευστότητας από πλευράς πολλών τραπεζών. Η επιτροπή Βασιλείας κατά την διάρκεια της πρόσφατης κρίσης, παρόλο που οι τράπεζες είχαν επαρκή κεφαλαιακή επάρκεια, αντιμετώπιζαν προβλήματα διαχείρισης της ρευστότητας τους. (Πριν από την κρίση οι τράπεζες χρηματοδοτούταν με χαμηλό κόστος, με την εμφάνιση της κρίσης η αναστροφή των συνθηκών ανέδειξε το πρόβλημα της ταχείας εξάντλησης της ρευστότητας, έτσι οι τράπεζες κατέφυγαν στις αρμόδιες κεντρικές τράπεζες για χρηματοδοτική στήριξη, γεγονός που οδήγησε τις τελευταίες σε υιοθέτηση των γνωστών "μη συμβατικών νομισματικών μέτρων"
- III. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας 2 για την κεφαλαιακή επάρκεια γίνεται βάσει των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνων των τραπεζών. Το γεγονός αυτό κρίθηκε ότι αποτελεί παράγοντα προκυκλικότητας και έτσι δημιουργεί τα εξής κίνητρα στις τράπεζες:
 - a. κατά την διάρκεια της οικονομικής ανάπτυξης να συμβάλουν στην περαιτέρω ενίσχυση της πιστωτικής επέκτασης, καθώς οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την χορήγηση δανείων και πιστώσεων είναι χαμηλότερες.
 - b. αντίθετα κατά την διάρκεια της ύφεσης να περιορίζουν την χορήγηση δανείων καθώς οι κεφαλαιακές απαιτήσεις γίνονται αυστηρότερες.

4.2 Επιπτώσεις της κρίσης και η αντίδραση της επιτροπής Βασιλείας

Στην κορύφωση της κρίσης, οι αγορές άσκησαν πίεση στις τράπεζες να ελαχιστοποιήσουν την μόχλευση τους με αποτέλεσμα να μειωθεί η αξία των στοιχείων του ενεργητικού τους, να αυξηθούν οι ζημιές τους όσο αφορά τα ίδια κεφάλαια τους και να περιοριστεί η δυνατότητα τους να χορηγούν δάνεια σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να επηρεάσουν αρνητικά τον πραγματικό τομέα της οικονομίας και έτσι να αναγκαστεί το Δημόσιο σε πολλές περιπτώσεις να παρέμβει παρέχοντας στήριξη ή και διάσωση των τραπεζών. Αυτή η παρέμβαση από πλευράς του Δημοσίου είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού των εν λόγω κρατών και στην συνέχεια δημιουργίας δημοσιονομικών ανισορροπιών.

Όσο αφορά την Ελλάδα οι εγχώριες τράπεζες δεν ήταν εκτεθειμένες στους κινδύνους που οδήγησαν στη χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά η πρόσφατη δημοσιονομική κρίση που έχει επηρεάσει δυσμενώς την ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος απορρέει από την συσσώρευση επί δεκαετίες των δημοσιονομικών ανισορροπιών.

4.3 Τροποποιήσεις και διατάξεις στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο που αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

Η σημαντικότερη τροποποίηση στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας είναι ο ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους από τις τράπεζες. Αυτή η τροποποίηση έχει στόχο την ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων τους, αφού αξιολογηθούν οι αρνητικές εμπειρίες που αντλήθηκαν από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και την δυνατότητα που έχουν οι τράπεζες να απορροφήσουν μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους, τους κινδύνους που εκτέθηκαν.

Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων είναι:

- Η αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου σε επίπεδο κοινών μετοχών εκτός από τις προνομιούχες μετοχές, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες υποχρεώσεις
- Τα αποτελέσματα εις νέον (δηλαδή τα παρακρατηθέντα κέρδη που δεν έχουν διανεμηθεί στους μετόχους. Σκοπός τους η μελλοντική χρήση τους για επενδύσεις)
- τα εμφανή αποθεματικά
- υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι κοινές μετοχές που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις που κατέχονται από τρίτους αλλά υπάγονται από την εποπτεία των πρώτων
- Η διαφορά από την έκδοση κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο

Όσο αφορά τις προνομιούχες μετοχές και τους ομολογιακούς τίτλους εντάσσονται στα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων υπό ορισμένες προϋποθέσεις :

1. να μην έχουν καθορισμένη διάρκεια
2. έχουν εκδοθεί και το ποσό της έκδοσης έχει καταβληθεί
3. είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των καταθετών και όλων των εν γένει πιστωτών
4. δεν περιέχουν ρήτρα προσαύξησης της ήδη καθορισμένης απόδοσης τους σε περίπτωση μη άσκησης του δικαιώματος της ανάκλησης τους ή παρεμφερή ρήτρα
5. μπορούν να ανακληθούν από τον εκδότη τους μόνο μετά την πάροδο μιας πενταετίας και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

4.4 Καθιέρωση νέων ποσοτικών ορίων όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών

Η επιτροπή της Βασιλείας έθεσε νέα ποσοτικά όρια για τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών, τα οποία πρέπει να τηρούνται σε μόνιμη βάση. Αυτά είναι:

- a) Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού

- b) Το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6,0% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού (με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο το ποσοστό ανέρχεται σε 4,0%)
- c) Το σύνολο των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών (βασικών και συμπληρωματικών) θα συνεχίσει να είναι τουλάχιστον 8,0%. Το ύψος των συμπληρωματικών ιδίων δεν θα επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2,0%.

Επίσης τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους, τα οποία εντάσσονται στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 1,25% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ενεργητικού.

4.5 Αξιολόγηση του πλαισίου της Βασιλείας 3

Η Βασιλεία 3 λοιπόν ως πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος όπου παρουσιάζει κανονιστικά πρότυπα για την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα των τραπεζών έχει ωφέλειες και κόστος.

Η επιτροπή της Βασιλείας προτείνει οι διατάξεις της Βασιλείας 3 να εφαρμοστούν σταδιακά το 2013 και σε βάθος εξαιτίας. Ορισμένες διατάξεις κατά πάσα βεβαιότητα μπορεί να τροποποιηθούν κατά την διάρκεια των μεταβατικών περιόδων εποπτικής παρακολούθησης.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον τρόπο εφαρμογής των νέων κανόνων (σε πλήρη ανάπτυξη και συσσωρευτικά), θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην λειτουργία των τραπεζών, λόγω του συνεπαγόμενου κόστους εφαρμογής. Οι τράπεζες πιθανότατα να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο λόγω της αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων και της εφαρμογής κανόνων για τους συντελεστές ρευστότητας, οπότε είναι αναγκαία η ύπαρξη επαρκούς χρόνου προσαρμογής.

Τέλος, λόγω της πιθανής τροποποίησης των διατάξεων της Βασιλείας 3, δημιουργείται ένα περιβάλλον ασάφειας το οποίο θα είναι υπαίτιο της καθυστέρησης θέσπισης κανόνων. Η υιοθέτηση των κανόνων αυτών μέσω των εθνικών αρχών ίσως καθυστερήσει ακόμα περισσότερο την θέσπιση αυτών.

4.6 Κίνδυνοι που μπορούν να παρουσιαστούν από την εφαρμογή των κανόνων

Από τα προαναφερθείσα, προκύπτει ότι για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από μια νέα κρίση υπάρχει το τίμημα του περιορισμού της κερδοφορίας των τραπεζών και των αποδόσεων των ιδίων κεφαλαίων τους. Οι κίνδυνοι που παρουσιάζονται από την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας 3 είναι:

- i. περιορισμός της δυνατότητας να χορηγούν δανειακά κεφάλαια οι τράπεζες με αποτέλεσμα το γεγονός αυτό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία και την ανάπτυξη
- ii. το τραπεζικό σύστημα θα αναγκαστεί να αντλήσει από τις αγορές τεράστια ποσά ιδίων κεφαλαίων σε βάθος εξαιτίας με την έκδοση κοινών μετοχών, θα επηρεάσει την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων τους και έτσι θα τους φέρει σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση σε σχέση με επιχειρήσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, στους οποίους οι αποδόσεις των κεφαλαίων τους θα παραμείνουν είτε σταθερές είτε θα αυξάνονται (Ειδικά σε σημαντικές συστημικές τράπεζες θα επιβληθεί πρόσφατη κεφαλαιακή απαίτηση 2% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων τους εκτός ισολογισμού, η οποία πρέπει να καλυφθεί με κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους). Συμπεραίνεται έτσι ότι το μετοχικό κεφάλαιο των διεθνών τραπεζών ενδέχεται να πρέπει να οκταπλασιαστεί κατά την διάρκεια των αμέσως επόμενων ετών

Σε αυτή την περίπτωση όσες τράπεζες δεν καταφέρουν να αντλήσουν κεφάλαια από τις αγορές, θα αναγκαστούν να συμμορφωθούν με το νέο κανονιστικό πλαίσιο.

Έτσι θα πρέπει να προβούν σε:

- απομόχλευση, περιορίζοντας την δανειακή τους δραστηριότητα
 - αναδιαρθρώσεις που θα οδηγήσουν σε ενίσχυση της συγκέντρωσης του τραπεζικού κλάδου, χωρίς να είναι προφανείς οι θετικές συνέργειες σε αυτό
- iii. η ανάγκη περιορισμού του κόστους βάσει του νέου κανονιστικού πλαισίου μπορεί να οδηγήσει σε:

- σε μετατόπιση δραστηριοτήτων σε τμήματα χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα οποία θα συνεχίσουν να μην τελούν υπό ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία ή σε κράτη με χαλαρό ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο
- σε χρηματοπιστωτικές καινοτομίες που όμως μπορεί να εκθέσουν τα τραπεζικά ιδρύματα σε κινδύνους που δεν έχουν εντοπιστεί ακόμα

Έτσι καθίσταται αναγκαία η αναβάθμιση του ρόλου των εποπτικών αρχών, ώστε να τους δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθούν συνεχώς τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα και έγκαιρα να υποβάλουν προτάσεις για την ανάλογη προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου.

Τέλος, ένα ερώτημα που γεννάται όσο αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας 3 είναι αφού η υιοθέτηση των διατάξεων της δεν αποτελεί είδος νομοθετικής δέσμευσης ή εξαναγκασμού παρά τίθεται στην διακριτική ευχέρεια της ΕΚΤ (όσο αφορά τις χώρες της ευρωζώνης) ή του εθνικού νομοθέτη και η εφαρμογή τους γίνεται από τις εθνικές εποπτικές αρχές, σε τι έκταση θα εφαρμοστούν οι διατάξεις αυτές και κυρίως από ποιά κράτη, ώστε να διασφαλιστούν οι όροι ανταγωνιστικής ισότητας, ιδίως σε τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα και διεθνή ανταγωνισμό. Σε αυτές τις χώρες συγκαταλέγονται και εκείνες παρόλο που ήταν μέλη της επιτροπής της Βασιλείας αρνήθηκαν να ενσωματώσουν τις ρυθμιστικές διατάξεις της Βασιλείας 2.

5 Χρηματοδοτική κατάσταση των ελληνικών τραπεζών (πριν και μετά της κρίσης)

Η εξέλιξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης σε κρίση χρέους είχε ως αποτέλεσμα την στέρηση της δυνατότητας εξωτερικού δανεισμού από τις ελληνικές τράπεζες.

Συγκεκριμένα από την αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης από το 2007 έως το 2009 επηρέασε τα πιστωτικά ιδρύματα διεθνώς καταστρέφοντας το καθιερωμένο πρότυπο εξωτερικού δανεισμού από τις αγορές. Τα χρηματοδοτικά ανοίγματα των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο και η απουσία των εποπτικών

διαδικασιών από τον κίνδυνο ρευστότητας σε αντίθεση με τον κίνδυνο αγοράς και του πιστωτικού κινδύνου που υπόκεινται σε αυτές, ήταν η κύρια αιτία των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν στις τράπεζες διεθνώς.

Οι τράπεζες μέχρι τότε θεωρούσαν λανθασμένα ότι η πλεονασματική ρευστότητα που διατηρούσαν αποτελούσε ασφάλιστρο που επιβάρυνε το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο.

Πριν την εμφάνιση της κρίσης θεωρούνταν ότι οι μεγάλες τράπεζες θα προστάτευαν τους εαυτούς τους από τον κίνδυνο κατάρρευσης. Οι λογικές αυτές σε συνδυασμό με την αποτυχία του χρηματοπιστωτικού συστήματος να ανιχνεύσει του μελλοντικούς κινδύνους ρευστότητας και χρηματοδότησης ήταν οι κύριες παραβλέψεις που όξυναν περισσότερο τα προβλήματα των τραπεζών.

Όσο αφορά τις ελληνικές τράπεζες, παρότι δεν είχαν επενδύσει σε τοξικά προϊόντα και είχαν συγκριτικά μικρότερο χρηματοδοτικό άνοιγμα στις αγορές από το ευρωπαϊκό μέσο όρο όσο αφορά την σχέση δανείων-καταθέσεων, εισήλθαν σε μια περίοδο αποκλεισμού από τις διεθνείς αγορές.

Το πρώτο εξάμηνο του 2007 παρατηρήθηκε μεγάλη κινητικότητα από πλευράς προσφοράς κεφαλαίων με αφορμή τις θετικές εκθέσεις για την δυναμική και τα επιτεύγματα των ελληνικών τραπεζών. Βέβαια η χονδρική χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών είχε πολύ μικρότερο ποσοστό από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, γεγονός που αποδεικνύει την συγκρατημένη εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών για χρηματοδότηση από το εξωτερικό. Όμως σταδιακά η ψαλίδα της χονδρικής χρηματοδότησης μεταξύ ελληνικών και ευρωπαϊκών τραπεζών έκλεινε λόγω διάθεσης ρευστών διαθεσίμων σε προσοδοφόρα πελατειακά δάνεια. Έτσι οι ελληνικές τράπεζες υποχρεώθηκαν να συμπληρώσουν την βραχυχρόνια ρευστότητα λιανικής μορφής με μακροχρόνιο δανεισμό χονδρικής μορφής.

Οι προσδοκίες που είχαν οι ελληνικές τράπεζες για αναβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας και σε συνδυασμό με την προσδοκία για την καλύτερη αντιμετώπιση της διαχείρισης κόστους έναντι των ανταγωνιστών, τις ώθησε στην επιλογή βραχυπρόθεσμων διαρκών δανείων. Όσο αφορά τον μακροχρόνιο δανεισμό οι ελληνικές τράπεζες είχαν περιορισμένες δυνατότητες δανεισμού ακόμα και σε περιόδους που το κόστος ήταν χαμηλό. Το γεγονός αυτό οφείλεται

κυρίως στην χώρα προέλευσης, το μέγεθος τους και το βάθος της ελληνικής κεφαλαιαγοράς.

Ένας ακόμη τρόπος χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών είναι σε εύκολο, γρήγορο και φθινό δανεισμό από άλλες τράπεζες σε ποσοστό 60% και 70% από επενδυτές στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη για χονδρική χρηματοδότηση. Αυτοί οι τρόποι χρηματοδότησης αποδείχθηκαν αρκετά δημοφιλείς καθώς οι μονάδες διαχείρισης διαθέσιμων έδειχναν προτίμηση σε επενδύσεις περιορισμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων και χαμηλού πιστωτικού κινδύνου σε τράπεζες της νότιας Ευρώπης. Επίσης οι επενδύσεις σε τραπεζικά ομόλογα επιβαρύνονταν πολύ λιγότερο κεφαλαιακά σε σχέση με εταιρικά ομόλογα ακόμα και αν ήταν και υψηλότερης πιστοληπτικής αξιολόγησης.

5.1 Οι ελληνικές τράπεζες στην πρώτη φάση της κρίσης

Επίσης την ίδια χρονική περίοδο, οι ελληνικές τράπεζες καθυστερημένα προσπάθησαν να αλλάξουν το επενδυτικό τους μοντέλο σε νέες αγορές και νέα προϊόντα. Έτσι ξεκίνησαν να επεξεργάζονται προτάσεις από διεθνείς οίκους για την είσοδό τους στην αγορά της Αμερικής. Στην αρχή οι τράπεζες ήταν διστακτικές για να δραστηριοποιηθούν ως ξένοι εκδότες σε ένα περιβάλλον ελεγχόμενο και με ακριβότερη αγορά δανεισμού εκτός Ευρώπης, αλλά μετά την εμφάνιση κορεσμού των ευρωπαϊκών αγορών για απορρόφηση κρατικών και τραπεζικών ομολόγων αποφάσισαν να εισέλθουν στις συγκεκριμένες αγορές.

Το φθινόπωρο του ίδιου έτους, με την διάδοση των προβλημάτων των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ στις κεφαλαιαγορές, οι αγορές έγιναν εσωστρεφείς καθώς επλήγει η εμπιστοσύνη των επενδυτών στα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών διεθνώς και έτσι απέφευγαν να κάνουν ανάληψη του πιστωτικού κινδύνου εκτός των συνόρων των χωρών τους. Έτσι λόγω την αναβολής όλων των τιτλοποιήσεων, οι ελληνικές τράπεζες δεν κατάφεραν να αυτοχρηματοδοτήσουν το ενεργητικό τους, λόγω την αποθάρρυνσης των επενδυτών από τα παραπάνω γεγονότα.

Το 2008 υπήρξε μια προσπάθεια από πλευράς των τραπεζών για επιστροφή στις συνηθισμένες μορφές χρηματοδότησης αλλά βρεθήκαν μπροστά σε νέα δεδομένα. Δεν υπήρχε εμπιστοσύνη πλέον μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω της αβεβαιότητας τους για την οικονομική ευρωστία τους μετά από την αγορά τοξικών προϊόντων. Η μόνη διατραπεζική χρηματοδότηση από βραχυχρόνιες πηγές ήταν τα διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα (repos) και τα εμπορικά γραμμάτια (commercial paper). Σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, οι τράπεζες στράφηκαν σε εκδόσεις χρέους με την μορφή δανείου.

Από την άλλη μεριά οι οίκοι αξιολόγησης στην φάση της κρίσης στήριζαν την πιστοληπτική ικανότητα των ελληνικών τραπεζών και μάλιστα αναβάθμιζαν τις προοπτικές τους το πρώτο τρίμηνο του 2008.

Έτσι οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης διατηρούσαν ζωντανό το ενδιαφέρον των επενδυτών για αγορά ομολόγων ελληνικών τραπεζών, από την πλευρά όμως των τραπεζών υπήρχε μια απόρριψη της έκδοσης νέων ομολογιών και περιορίστηκαν σε βραχυχρόνιους τρόπους χρηματοδότησης όπως είναι τα εμπορικά γραμμάτια και τα repos. Με μια πρώτη ματιά, διακρίνουμε την λανθασμένη επιλογή της μη προσφυγής τους στις αγορές εκείνη την περίοδο, αν και μετά από τις επιπτώσεις της κρίσης τα μεγέθη θα είχαν οριακή διαφορά μεταξύ τους.

Οι ελληνικές τράπεζες διατηρούσαν τις προσδοκίες τους για ανάκαμψη της αγοράς από τις ζημιές των τοξικών προϊόντων. Η προσδοκίες αυτές εξαργυρώθηκαν με την πρόσβαση των τραπεζών στις κεφαλαιαγορές με μειωμένο κόστος. Όμως οι ελληνικές τράπεζες χρειαζόντουσαν άμεσα χονδρική χρηματοδότηση, καθώς δεν ήταν σταθερός ο λόγος μεταξύ των δανείων προς τις καταθέσεις τους.

Η πολιτική επένδυσης των ελληνικών τραπεζών στην νοτιανατολική Ευρώπη συνεχιζόταν με αμείωτο ρυθμό και το μεγαλύτερο μέρος των αποθεμάτων των ρευστών διαθεσίμων τους χρησιμοποιούταν για:

1. πηγή χρηματοδότησης του ενεργητικού των θυγατρικών των τραπεζών και εκχώρησης υποχρεωτικών διαθεσίμων στις αρμόδιες κεντρικές τράπεζες
2. τακτική κεφαλαιακή ενίσχυση ως πρωτογενή και δευτερογενή κεφάλαια
3. την διαρκή κάλυψη λειτουργικών δαπανών

Όσο αφορά την χρησιμοποίηση των χρηματαγορών από χώρες του εξωτερικού οι ελληνικές τράπεζες αντιμετώπισαν διάφορα προβλήματα όπως τον εγκλωβισμό της ρευστότητας λόγω της ανυπαρξίας κεφαλαιαγορών ή της ελλειμματικής ύπαρξης των χρηματαγορών.

Στην προσπάθεια αντιμετώπισης αυτών των προκλήσεων οι τράπεζες προέβησαν σε συγκεκριμένες ενέργειες:

- a. δημιουργία και γνωστοποίηση στους πελάτες νέων προϊόντων που επιβράβευαν τους πελάτες που διατηρούσαν σταθερές καταθέσεις.
- b. ειδική διαχείριση για ευμετάβλητες καταθέσεις χονδρικής φύσεως
- c. δημιουργία ολοκληρωμένων εσωτερικών δεικτών ρευστότητας και πρόβλεψης χρηματοδοτικών ανοιγμάτων
- d. αναδόμηση των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών όπως τιτλοποίηση ή εκχώρηση συμβάσεων δανείων για την αυτοχρηματοδότησή τους μέσω της πολιτικής που ακολουθείται από τις κεντρικές τράπεζες

Αρχές του 2009 οι τράπεζες προέβησαν στην έκδοση καλυμμένων ομολογιών για την κάλυψη των χρηματοδοτικών τους αναγκών. Οι επενδυτές έδειξαν ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο προϊόν καθώς εξασφαλιζόντουσαν καλύτερα τα χρήματά τους. Τα οφέλη που αποκόμισαν οι ελληνικές τράπεζες ήταν:

- i. μείωση του κόστους συγκριτικά με τις άλλες μορφές δανεισμού
- ii. πολύ μεγαλύτερα δυνητικά ποσά έκδοσης σε σχέση με άλλες μορφές έκδοσης χρέους
- iii. είναι μια εναλλακτική μορφή δανεισμού με καλύτερη πιστοληπτική διαβάθμιση και μικρότερη διαβάθμιση στις τιμές
- iv. αναγνώριση των καλυμμένων ομολογιών ως ενέχυρο στη ΕΚΤ για την συμμετοχή σε πράξεις χρηματοδότησης του τραπεζικού συστήματος

Με αυτές τις πρακτικές οι ελληνικές τράπεζες ενίσχυσαν τα μέσα χρηματοδότησης τους σε μια φάση ανώτατης δυνατότητας τους στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Όμως οι δυσμενείς συνθήκες που υπήρχαν κυρίως στην δευτερογενή αγορά ομολόγων σε συνδυασμό με την αύξηση των πιθανοτήτων ζημιάς λόγω των πιστωτικών γεγονότων εμπόδισαν την προώθηση ομολόγων σε τελικούς επενδυτές. Τα μόνα ομόλογα που επιβίωσαν το συγκεκριμένο διάστημα ήταν αυτά που παρείχαν στον επενδυτή το δικαίωμα ρευστοποίησης σε τακτά χρονικά διαστήματα (τρίμηνα ή εξάμηνα).

Γνωστή ήταν η εκτίμηση ότι οι μικρότερες, αδύναμες και περιφερειακές αγορές θα πληγούν από τον πιστωτικό εγκλωβισμό καθώς οι επενδυτές προτιμούσαν να τοποθετούν τα κεφάλαια τους σε τίτλους με υψηλή πιστοληπτική διαβάθμιση (AAA, AA). Η Ελλάδα που δεν πληρούσε αυτές τις προϋποθέσεις δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει θετικά καμία έκδοση ομολόγου παρόλο που οι ελληνικές τράπεζες ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις των ενδιαφερομένων δηλαδή στους επενδυτές, στους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης και στις εποπτικές αρχές, για απόδειξη της βιωσιμότητας τους και των δυνατοτήτων τους.

5.2 Δεύτερη φάση της κρίσης από τον Σεπτέμβριο του 2008 μέχρι τον Ιανουάριο του 2010

Σημαντικό γεγονός για την κορύφωση της κρίσης στην παγκόσμια οικονομία ήταν η πτώχευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 καθιστώντας την χρηματοδότηση ανέφικτη. Αυτό το γεγονός επιτάχυνε την λήψη μέτρων από τις εποπτικές αρχές που μέχρι εκείνη την στιγμή επικρατούσε η φιλοσοφία της αυτορρυθμιζόμενης αγοράς. Τα επιτόκια στις διατραπεζικές αγορές αυξάνονται καθώς συμπεριλαμβάνεται και ο πιστωτικός κίνδυνος, αποκλίνοντας από το επιτόκιο αναφοράς της ΕΚΤ. Έτσι η διατραπεζική αγορά απενεργοποιείται και αναβάλλονται οι εκδόσεις ομολόγων.

Οι ελληνικές τράπεζες παρατήρησαν ότι χρειάζεται μια επαναφορά του προηγούμενου μοντέλου τραπεζικής όπου η χρηματοδότηση προέρχεται από τις καταθέσεις και όχι τόσο από χονδρική χρηματοδότηση.

Από την άλλη οι εποπτικές αρχές υποστήριζαν την διατήρηση μιας ευρείας δανειακής βάσης και ενίσχυση της ρευστότητας και τον αποκλεισμό των ελληνικών τραπεζών από την αποκλειστική χρήση της χονδρικής χρηματοδότησης. Λόγο αυτών των εξελίξεων οι αδρανείς καταθέτες άρχισαν να χάνουν την εμπιστοσύνη τους στο τραπεζικό σύστημα. Για τον λόγο αυτό οι τράπεζες προσπάθησαν να υπεραμυνθούν των καταθέσεων αυξάνοντας το περιθώριο τους, μειώνοντας το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ από 4,25% τον Οκτώβριο του 2008 σε 1% τον Μάιο του 2009. Στόχος της ενέργειας αυτής είναι η ελάφρυνση των δανειζόμενων από το βασικό κόστος χρηματοδότησης. Γενικά στην Ευρώπη

επικρατεί μια τάση για διασφάλιση των πελατειακών καταθέσεων λιανικής φύσεως.

Το πρόβλημα αρχικά αντιμετωπίστηκε με την κρατική εγγύηση ορισμένου ποσού σε κάθε πελάτη-καταθέτη για να αποφευχθεί η μαζική φυγή κεφαλαίων από το τραπεζικό σύστημα. Τελικά θεσπίστηκαν από τις κυβερνήσεις αναπτυγμένων χωρών κρατικά προγράμματα στήριξης των οικονομιών και της ρευστότητας των τραπεζών. Αυτά θα λαμβάνονται με την μορφή εγγυήσεων προς τις τράπεζες τόσο σε επίπεδο κεφαλαίων όσο και χρηματοδότησης.

Οι τράπεζες ενσωματώνουν τις εγγυήσεις αυτές στις νέες εκδόσεις ώστε να ξανακερδίσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και να μειώσουν το κόστος δανεισμού χωρίς βέβαια να μπορούν να ρίξουν την μεταβαλλόμενη τιμή του πιστωτικού κινδύνου. Οι αγορές ομολόγων (δομημένων, χωρίς εγγύηση και υψηλού κινδύνου) λόγω αυτών των ενεργειών παρέμειναν ανενεργές έως το πρώτο τρίμηνο του 2009.

Οι ελληνικές τράπεζες προσπάθησαν πιο εντατικά να προσελκύσουν καταθέσεις ως μοναδική αξιόπιστη πηγή χρηματοδότησης. Επίσης τιτλοποιούν στοιχεία από το ενεργητικό τους προκειμένου να τα χρησιμοποιήσουν ως ενέχυρα στην ΕΚΤ και παράλληλα παγώνουν τα αναπτυξιακά και επενδυτικά πλάνα τους. Οι αγορές δεν εμπιστεύονται ακόμα τις ελληνικές τράπεζες παρόλο τις κρατικές εγγυήσεις, λόγω της χαμηλής πιστωτικής διαβάθμισης της χώρας. Έτσι δεν υπάρχει κίνητρο για τους επενδυτές εξαιτίας της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Το πρόγραμμα δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου δεν επέτρεπε στις τράπεζες να βρουν χονδρική χρηματοδότηση από το εξωτερικό, ειδικά το πρώτο εξάμηνο του 2009. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, η μοναδική χρηματοδότηση που είχαν οι τράπεζες ήταν από την ΕΚΤ όπου είχε χαμηλά επιτόκια αλλά εξασφάλιζε βραχυχρόνια ρευστότητα.

Οι επιπτώσεις που είχαν οι τράπεζες με την αποχή τους από τις κεφαλαιαγορές ήταν σαφώς απόρριψη ενδιαφέροντος από επενδυτές, το πάγωμα των πιστωτικών πηγών, απαξίωση των ομολόγων τους στην δευτερογενή αγορά, παύση των προγραμμάτων χρηματοδότησης και αδυναμία εξόφλησης των εξόδων

σταθεροποίησης των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων. Η βελτίωση των συνθηκών στις αγορές οφείλεται στην επαναγορά των ομολόγων είτε από κεντρικές τράπεζες είτε από είτε από εκδότες-τράπεζες . Όλες σχεδόν επιθυμούν να ξαναβγούν στις αγορές προς στο τέλος του εξαμήνου του 2009 με την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου.

Οι τράπεζες συμβιβάστηκαν με τα αυξημένα περιθώρια δανεισμού και μετά από απουσία 2 ετών καταφέρνουν να προωθήσουν ομόλογα κύριας εξασφάλισης χωρίς εγγύηση ύψους 4,8 δις ευρώ.

Οι εν λόγω εκδόσεις συνεχίζουν να έχουν το πάγιο ενδιαφέρον των τραπεζών από έλληνες εκδότες αλλά το μειονέκτημα είναι ότι υπήρξαν μόνο επενδυτές από Ελλάδα και όχι από το εξωτερικό. Τα ομόλογα στην δευτερογενή αγορά ακολουθούν ικανοποιητική συμπεριφορά και έτσι επιτρέπεται σταδιακά η αποκλιμάκωση των περιθωρίων και η συγκράτηση του δανεισμού από την ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ στην προσπάθειά της να βελτιώσει την διατραπεζική αγορά παρέχει γενναιόδωρα ρευστότητα έως τα τέλη του πρώτου εξαμήνου του 2009. Επίσης η συμμετοχή της ύψους 442 δις επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η λειτουργία της αγοράς είναι προβληματική και ότι τα περιθώρια δεν θα αποκλιμακωθούν περαιτέρω. Για να διευκολυνθεί ο δανεισμός των τραπεζών, η ΕΚΤ χαλαρώνει τα κριτήρια καταλληλότητας των ενέχυρων και έτσι να επιτρέψει την εισροή ενεχύρων χαμηλής πιστοληπτικής αξιολόγησης στις δεξαμενές της.

Σε αυτό τον τομέα οι ελληνικές τράπεζες επωφελούνται καθώς είχαν χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση των στοιχείων του ενεργητικού τους σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές τράπεζες. Συγκεκριμένα η μέση διαβάθμιση των ενεχύρων της ΕΚΤ είναι επιπέδου "Α" ενώ τα ενέχυρα που δεν θα γίνονται δεκτά είναι επιπέδου "BBB". Με τις προϋποθέσεις αυτές και με την αντικατάσταση της χονδρικής χρηματοδότησης από την ΕΚΤ, στην εγχώρια λειτουργία της ελληνικής αγοράς επιτυγχάνεται ισορροπία, με τους Έλληνες καταθέτες να αρκούνται σταδιακά σε ορθολογικότερες αποδόσεις.

5.3 Τρίτη φάση της κρίσης από τον Φλεβάρη του 2010 μέχρι τον Μάρτιο του 2010

Οι ελληνικές τράπεζες συνεχίζουν την συγκεκριμένη περίοδο να εξαρτώνται από την ΕΚΤ και δεν είναι εφικτό για αυτές να βγουν στις αγορές καθώς οι τελευταίες έχουν αποκλείσει να προβούν σε επενδύσεις υψηλού κινδύνου. Ακόμα και τα ομόλογα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου δεν μπορούν να διοχετευθούν στις αγορές.

Τότε ξεκινάει μια διαφοροποίηση μεταξύ ελληνικών και ευρωπαϊκών τραπεζών . Οι ευρωπαϊκές τράπεζες απογαλακτίζονται από τον δανεισμό τους από την ΕΚΤ στο τέλος του 2009, καθώς το επιτόκιο δανεισμού δεν είναι τόσο ελκυστικό σε σχέση με τα επιτόκια στην διατραπεζική αγορά. Ενώ οι ελληνικές τράπεζες εμφανιστήκαν περισσότερο εξαρτημένες από την ΕΚΤ λόγω της ανάγκης αναχρηματοδότησης πιο παλιών σειρών που ωρίμαζαν εκείνη την περίοδο, αλλά και των επενδυτικών τους επιλογών καθώς συμμετείχαν στις εκδόσεις του Ελληνικού Δημοσίου, αλλά και λόγω αναχρηματοδότησης επιλεγμένων πελατών-εταιρειών.

Ειδικά το 2010 υπήρξε μεγαλύτερη εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών(μέσος όρος 8,4% του ενεργητικού τους) από την ΕΚΤ σε σχέση με τις ευρωπαϊκές(μέσος όρος 3,5% του ενεργητικού τους) και επικρινόταν συχνά από εποπτικές αρχές και από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης. Ταυτόχρονα με τις ελληνικές τράπεζες , η ελληνική οικονομία εισέρχεται σε περιπέτειες λόγω της αποκάλυψης ενός τεράστιου δημοσιονομικού προβλήματος που την συμπαρασύρει και αυτή στην απαξίωση.

Ο αποκλεισμός των ελληνικών τραπεζών από την χονδρική χρηματοδότηση τις αναγκάζει να ανταγωνιστούν σκληρά μεταξύ τους για την προσέλκυση πελατειακών καταθέσεων. Αυτό το γεγονός οφείλεται επίσης στα χορηγούμενα προϊόντα των τραπεζών που επηρεάζουν και δυσχεραίνουν το παθητικό τους όπως οι προθεσμιακές καταθέσεις, τα repos, τα υπόλοιπα λογαριασμών ταμειευτηρίου και όψεως και ο διατραπεζικός δανεισμός. Οι τράπεζες του εξωτερικού κλείνουν τις γραμμές χρηματοδότησης και απαιτούν παράλογες εξασφαλίσεις -ενέχυρα για την

διατήρηση της έκθεσης τους στην Ελλάδα. Τα δανειακά χαρτοφυλάκια είτε αναπτύσσονται με αργούς ρυθμούς λόγω προτεραιότητας για εκπλήρωση δεσμεύσεων χρηματοδότησης είτε εμφανίζουν αδυναμίες αποπληρωμής και επισφάλειες. Ακόμα και τα αποθέματα ρευστότητας στην Νοτιανατολική Ευρώπη δεν είναι δυνατόν να επαναπατριστούν λόγω των δεσμεύσεων στις τοπικές κυβερνήσεις και το ΔΝΤ για μη επαναπατρισμό των κεφαλαίων από τις χώρες αυτές που αντιμετωπίζουν προβλήματα από την πρόσφατη οικονομική κρίση.

Η διεθνής κοινότητα εκείνη την περίοδο παρακολουθεί έντρομη την αδυναμία των ελληνικών τραπεζών να χρηματοδοτηθεί με χαμηλό κόστος πρώτων υλών, όπως είναι οι καταθέσεις και η εγγενής μόχλευση. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την συνεχόμενη υποβάθμισή τους από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης αποθαρρύνει τους επενδυτές.

Έτσι οι ελληνικές τράπεζες βάσει των γεγονότων εξαρτώνται εξολοκλήρου πλέον από την ΕΚΤ για το σύνολο της χρηματοδότησής τους με τις εγγυήσεις βέβαια του Ελληνικού Δημοσίου για το οποίο υπάρχει ευνοϊκή μεταχείριση από την ΕΚΤ. Η είδηση περί χρεοκοπίας ή αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους της χώρας είχε ως αποτέλεσμα την μαζική φυγή διάφορων ειδών καταθέσεων προς το εξωτερικό και την κάμψη των καταθέσεων στις θυγατρικές τράπεζες των ελληνικών ομίλων στην νοτιανατολική Ευρώπη. Δημιουργείται έτσι και η αμφιβολία για την ικανότητα των τραπεζών να αποπληρώσουν τα χρέη τους.

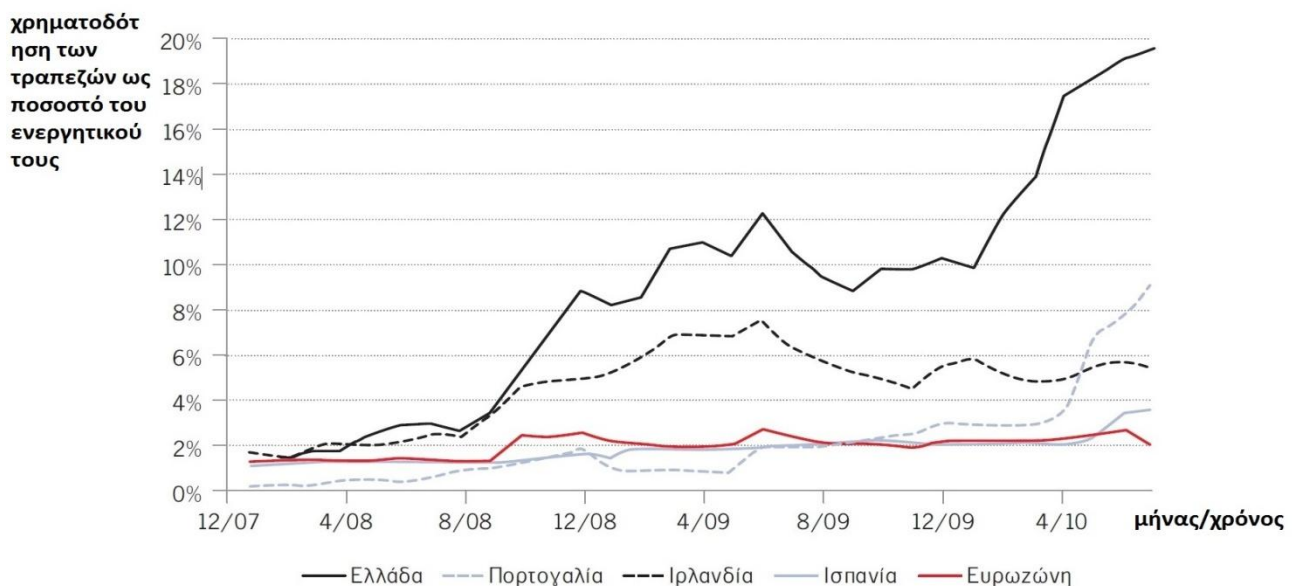
Η ΕΚΤ επιβαρύνεται αρκετά με την χρηματοδότηση των τραπεζών από τις αδύναμες οικονομίες της Ευρωζώνης. Έτσι υιοθετείται μια σειρά από μέτρα στήριξης των αδύναμων οικονομιών της Ευρωζώνης για να επιβραδύνει ενέργειες φυγής κεφαλαίων. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα τα μέτρα που λαμβάνονται προστατεύουν την χώρα μεν από τους πιστωτές αλλά δημιουργεί αμφιβολίες ότι τα υφεσιακά δημοσιονομικά μέτρα θα μπορέσουν να επαναφέρουν την ελληνική οικονομία γρήγορα στις αγορές.

Το γεγονός αυτό, βάσει των ανωτέρω μέτρων και της αποδοχής των ελληνικών κρατικών ομολόγων από την ΕΚΤ, ανεξάρτητα από την πιστοληπτική διαβάθμιση, εξασφαλίζει την επάρκεια των ενεχύρων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Όμως η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από την ΕΚΤ για την χρηματοδότηση τους δημιουργεί δυσοίωνες προβλέψεις στην φερεγγυότητά τους.

Αυτή η κατάσταση δεν διαφοροποιήθηκε άμεσα καθώς το σύνολο δανεισμού των ελληνικών τραπεζών αυξήθηκε από 50 δις σε 95 δις την περίοδο 2009-2011. Στα

στοιχεία του ενεργητικού τους, η εξάρτηση τους από την ΕΚΤ ισοδυναμεί με το 18% ενώ για το σύνολο των ευρωπαϊκών ήταν μόλις 3%.

Στο παρακάτω γράφημα (Πίνακας 1) παρουσιάζεται βάσει των στοιχείων κεντρικών τραπεζών των χωρών, όπου το εγχώριο τραπεζικό σύστημα παρουσίαζε προβλήματα και χρειάστηκε χρηματοδότηση από την ΕΚΤ. Έτσι παρουσιάζεται η χρηματοδότηση των τραπεζών από την ΕΚΤ ως ποσοστό του ενεργητικού τους εν λόγω χωρών και συγκρίνεται με το μέσο όρο της χρηματοδότησης των τραπεζών των υπόλοιπων χωρών της Ευρωζώνης.

Πίνακας 1

Βέβαια αν υπολογιστεί η χρηματοδότηση αυτή σε ποσοστό του ΑΕΠ τότε η Ελλάδα είναι σαφώς σε καλύτερη θέση σε σχέση με την Ιρλανδία. (Ελλάδα 41%, Ιρλανδία 84%)

Οι ελληνικές τράπεζες βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση από την στιγμή που οι περισσότεροι πιστωτικοί οίκοι τις κατατάσσουν σε κατηγορία μη διαβαθμισμένης πιστοληπτικής ικανότητας. Η υποβάθμιση αυτή είχε ως αποτέλεσμα και την χειροτέρευση της χρηματοδότησής τους από την ΕΚΤ, με την αποτίμηση των ελληνικών ενέχυρων στην ΕΚΤ να χειροτερεύει και με τους συντελεστές περικοπής (haircuts) να κλιμακώνονται. Απόδειξη του γεγονότος αυτού είναι η υποχρηματοδότηση των ενέχυρων, δηλαδή δέσμευση από πλευράς των ελληνικών τραπεζών μεγαλύτερου ποσού από αυτού που δανείζονται. Το γεγονός αυτό είχε

ως αποτέλεσμα να οδηγηθούν σε γιγαντιαίο έλλειμμα χρηματοδότησης και να οξυνθεί το πρόβλημα τακτικής αναπλήρωσης του ύψους των ενεχύρων που είναι δεσμευμένα για να καλυφτεί το ονομαστικό ύψος δανεισμού από την ΕΚΤ.

Αρνητικό γεγονός ήταν επίσης το ευρωπαϊκό πρόγραμμα επαναγοράς κρατικών ομολόγων από την ΕΚΤ για την κάλυψη της υπερπροσφοράς από τους επενδυτές και η διενέργεια των ασκήσεων προσημείωσης καταστάσεων κρίσης που δεν μπορούν να μεταπείσουν τις αγορές να δοθεί λύση στο πρόβλημα της έλλειψης χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών. Τέτοιες πρωτοβουλίες παρέχουν πίστωση χρόνου και εγγυούνται ρευστότητα βραχυπρόθεσμα, όμως δεν εγγυούνται εξίσου την κάλυψη χρηματοδοτικών αναγκών μεσοπρόθεσμα υπό τον φόβο κατάρρευσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

5.4 Τα νέα δεδομένα για την χρηματοδότηση των τραπεζών

Η ελληνική κυβέρνηση είχε ως στόχο να πείσει την διεθνή κοινότητα κάνοντας μεταστροφή της οικονομία της και να αναβαθμίσει ταυτόχρονα την πιστοληπτική της ικανότητα για να προσεγγίσει ξανά τις κεφαλαιαγορές. Στόχος ήταν η αύξηση των καταθέσεων και των επενδυτών και η συρρίκνωση των περιθωρίων. Από την πλευρά της ΕΚΤ ως μόνη πηγή χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών θα χειροτερέψει την κατάσταση από την στιγμή που θα αυστηροποιήσει τα κριτήρια καταλληλότητας ενεχύρων από το 2011.

Γι αυτό είναι επιτακτική ανάγκη για τις ελληνικές τράπεζες να βγουν και πάλι στις αγορές ακόμα και αν επαρκούν σε ένα ποσοστό τα βασικά μεγέθη των τραπεζών και τα ελληνικά ομόλογα είτε λήξουν είτε ρευστοποιηθούν πρόωρα είτε θα αυτοχρηματοδοτηθούν σταδιακά στις αγορές. Ακόμα και με αυτές τις προϋποθέσεις την τριετία 2011-2013 οι ανάγκες για χρηματοδότησή τους θα αυξηθεί κατά 13 δις ευρώ που αφορούν λήξεις ομολόγων χονδρικής χρηματοδότησης.

Το απαιτούμενο ποσό χρηματοδότησης αυξάνεται σταδιακά όσο καθυστερεί η είσοδος των ελληνικών τραπεζών στις αγορές που οφείλεται κυρίως λόγω του αρνητικού χρηματοδοτικού ανοίγματος τους βάσει των ισολογισμών τους. Υπήρχε αρνητικό πηλίκο μεταξύ βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων έναντι των

μακροχρόνιων απαιτήσεων τους. Εξίσου σημαντικό ρόλο για την αναγκαιότητα της χρηματοδότησης παίζει η εξέλιξη των καταθέσεων στον αν θα εισέλθουν οι απώλειες του 2011 που αναλογούσαν στα 35 δις πίσω στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα. Επίσης μια πιθανή αναβάθμιση της αξιολόγησης της Ελλάδας μπορεί να αποφέρει βελτίωση των αποτιμήσεων των ελληνικών μεγεθών, επιτρέποντας την εισχώρηση των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων αυτών στις αγορές και την ΕΚΤ. Διαφορετικά μια απομόχλευση του ενεργητικού μέσω ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων θα είναι μοναδική λύση όπως και η έξοδος από το πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας μέσω ΕΚΤ θα την καθιστούσε μη εφικτή.

Βέβαια αυτή η προσπάθεια προσαρμογής πρέπει να συνοδευτεί με περαιτέρω λύσεις των προβλημάτων που έχει προκαλέσει η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη ώστε να μην αναγκαστούν οι ελληνικές τράπεζες να προβούν σε μέτρα όπως συρρίκνωση του ισολογισμού τους σε συνδυασμό με κεφαλαιακή ενίσχυση βραχυπρόθεσμα και σε συγχωνεύσεις ή εξαγοράς τους από ξένες τράπεζες μεσοπρόθεσμα.

Έτσι οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να διαφοροποιήσουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο προκειμένου να επιστρέψουν σε πλήρες χρηματοδοτικές επιλογές, προβαίνοντας στις εξής ενέργειες ως στόχους:

1. εξισορρόπηση των μεγεθών ενεργητικού-παθητικού, βάζοντας όριο της χονδρικής χρηματοδότησης και αύξηση των ρευστών διαθεσίμων,
2. έμφαση στην προσέλκυση καταθέσεων και σταθερών πηγών χρηματοδότησης,
3. διατήρησης ισχυρής λειτουργικής και δυναμικής ρευστότητας,
4. διερεύνηση για εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης και άντληση κεφαλαίων
5. δημιουργία κριτηρίων καταλληλότητας για αυτοχρηματοδότηση και τιτλοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού,
6. έγκαιρη διάγνωση χρηματοδοτικών αναγκών και κατανομή τους χρονικά,
7. εξωστρέφεια μέσω της διαδικασίας ενδυνάμωσης των σχέσεων με τους συμμετέχοντες στις αγορές και παροχή ολοκληρωμένης πληροφόρησης,
8. χρονική παράταση χονδρικής χρηματοδότησης με μικρή συγκέντρωση υποχρεώσεων σε μικρά διαστήματα,

9. τέλεση αυστηρών ενεργειών σε περίπτωση κρίσεων σε θέματα ρευστότητας.

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, οι ελληνικές τράπεζες θα περιέχουν έμπρακτες αποδείξεις στο ότι θα μπορούν να ανταπεξέλθουν σε δυσμενείς συνθήκες και θα τους επιτραπεί η επιστροφή τους σε ομαλούς τρόπους χρηματοδότησης. Στόχος είναι να ξαναγίνουν μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

5.5 Το Πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθερότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Μετά την επιτυχημένη ολοκλήρωση του κύριου μέρους του PSI το Μάρτιο του 2012, η ελληνική κυβέρνηση συμφώνησε προσαρμογή του Προγράμματος, το διάστημα του οποίου επιμηκύνθηκε ως το 2015 και αντικατέστησε το αρχικό Πρόγραμμα των 110 δις ευρώ που συμφωνήθηκε τον Μάιο του 2010 για την περίοδο του 2010-2013, το οποίο είχε την μορφή πακέτου χρηματοδότησης από το ΔΝΤ και τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης. Τα κράτη μέλη μέσω του ΕΤΧΣ χρηματοδότησαν τις ελληνικές τράπεζες για να ανακεφαλαιοποιηθούν 18 δις το πρώτο εξάμηνο του 2012.

Η προσαρμογή του Προγράμματος περιέχει σχέδιο για τη σταθεροποίηση των δημοσίων οικονομικών και της οικονομίας της χώρας ώστε να διασφαλίζεται η οικονομική σταθερότητα. Η εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών για την βελτίωση της ανάπτυξης κατέχει εξέχουσα θέση στην συνολική εφαρμογή της προσαρμογής του Προγράμματος.

Τα κύρια στοιχεία του Προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

- Άμεσα μέτρα για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω εσωτερικής υποτίμησης, αποτελούμενο από πιο αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις, μείωση του κατώτατου μισθού κατά 22%, μείωση του μη μισθολογικού κόστους και απελευθέρωση υπηρεσιών και επαγγελμάτων.
- Σταδιακή δημοσιονομική προσαρμογή βασισμένη στη δομική μεταβολή των δημοσίων δαπανών και την βελτίωση στην είσπραξη φόρων.
- Εμπροσθοβαρής δημοσιονομική προσαρμογή το 2013-2014, εξαιτίας της επίδρασης του αποπληθωρισμού το 2012 λόγω της εσωτερικής υποτίμησης.

Τα μέτρα για την αποκατάσταση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα: Σημαντικοί πόροι, ύψους 49,4 δις ευρώ προβλέπονται από το πρόγραμμα (σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ) ώστε να βοηθήσουν τις τράπεζες να αντιμετωπίσουν την επίδραση της ύφεσης και την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους. Μέσω των όρων ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, η επιθυμία για την αποτελεσματική διοίκηση του ιδιωτικού τομέα και ο αποδοτικός έλεγχος του τραπεζικού τομέα θα εξισορροπηθεί από την ανάγκη εξασφάλισης σημαντικών κεφαλαιακών ενισχύσεων από τους φορολογούμενους.

5.6 Το πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης

Όσο αφορά το πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, το Πρόγραμμα περιλαμβάνει μέτρα προστασίας της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος παρέχοντας δυνατότητα κεφαλαιακής ενίσχυσης στην περίπτωση που υπάρξουν περιορισμοί των κεφαλαιακών αποθεμάτων των τραπεζών.

Σύμφωνα με το Μνημόνιο, με την ψήφιση του Ν. 3864/2010 υλοποιήθηκε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) όπου θα χρηματοδοτηθεί από τον προϋπολογισμό με χρήση των πόρων που είναι διαθέσιμοι στο πλαίσιο του Μνημονίου. Όμως αν οι εποπτικές αρχές εκτιμήσουν ότι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών υποχωρούν κάτω από το επιτρεπόμενο επίπεδο τότε θα πρέπει να κληθούν οι μέτοχοι για να παράσχουν κεφαλαιακή ενίσχυση ή αν αυτό δεν είναι εφικτό, να γίνει χρήση του ΤΧΣ.

Με την ψήφιση του Ν3864/2010 τροποποιήθηκε την διοικητική δομή του ΤΧΣ. Δημιουργούνται όργανα λήψης αποφάσεων του ΤΧΣ που είναι το Γενικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή. Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη και η Εκτελεστική Επιτροπή από τρία μέλη. Στο Γενικό Συμβούλιο συμμετέχει ένας εκπρόσωπος του υπουργείου Οικονομικών και ένα πρόσωπο που ορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ στην Εκτελεστική Επιτροπή συμμετέχει ένας εκπρόσωπος της ΕΚΤ ή αναπληρωτές τους ως Παρατηρητές και χωρίς δικαίωμα ψήφου. Ο διορισμός των μελών του Γενικού Συμβουλίου και της

Εκτελεστικής Επιτροπής εκτός αυτών που διορίζονται από την ΤτΕ και το υπουργείο Οικονομικών, απαιτεί τη σύμφωνη γνώμη του Euro Working Group.

Το ΤΧΣ, του οποίου οι μετοχές του ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο, έχει συγκεκριμένη διάρκεια λειτουργίας (μέχρι την 30 Ιουνίου 2017) με δυνατότητα παράτασης ενός έτους. Οι μετοχές που είναι στην κυριότητα του ΤΧΣ, όταν παύσει τις δραστηριότητες του, θα μεταφερθούν στο Ελληνικό Δημόσιο. Τα κεφάλαια που προορίζονται από τους πόρους του προγράμματος για το ΤΧΣ ανέρχονται επί του παρόντος σε 50 δις ευρώ. Από την 31 Δεκεμβρίου του 2012 έχουν ήδη καταβληθεί 42,5 δις ευρώ.

Σύμφωνα με τον Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ θα διαχειρίζεται τις συμμετοχές του στις τράπεζες, με σκοπό την διασφάλιση της αξίας τους, την ελαχιστοποίηση των κινδύνων για τον Έλληνα πολίτη και την εξασφάλιση του ανταγωνισμού στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Το Ελληνικό κράτος καθόρισε τους όρους για το Πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών που αυτό θα γίνει με χορήγηση είτε κοινών ονομαστικών μετοχών είτε υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες ή με άλλα μετατρέψιμα χρηματοοικονομικά μέσα.

Λόγω καθυστέρησης στην ολοκλήρωση του πλαισίου ανακεφαλαιοποίησης, βάσει του Ν.4079/2012 το ΤΧΣ κατόπιν απόφασης της ΤτΕ, εξέδωσε απόφαση ότι στα βιώσιμα πιστωτικά ιδρύματα θα συμμετάσχει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου για ποσό που καθορίζεται από την ΤτΕ υπό συγκεκριμένους όρους όπου:

- Το επιχειρησιακό σχέδιο του πιστωτικού ιδρύματος αξιολογήθηκε από την ΤτΕ ως βιώσιμο και αξιόπιστο
- το παραπάνω αίτημα εγκρίθηκε από την ΤτΕ και κοινοποιήθηκε στην ΕΕ
- Η ΤτΕ θεωρεί την χορήγηση βεβαίωσης αναγκαία, προκειμένου το πιστωτικό ίδρυμα να συνεχίσει απρόσκοπτα τη λειτουργία του και να πληροί τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τους όρους της ΤτΕ και επιπλέον για την διαφύλαξη της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Με την συνεισφορά του ΤΧΣ για την κεφαλαιακή ενίσχυση των πιστωτικών ιδρυμάτων, έχει το δικαίωμα να διορίσει μέχρι δύο εκπροσώπους στο Διοικητικό συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος και έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το πιστωτικό ίδρυμα οποιαδήποτε στοιχεία και πληροφορίες θεωρεί απαραίτητα ώστε να εκπληρώσει τον σκοπό του, να προβεί σε έλεγχο και να ασκήσει γενικά τα δικαιώματά του. Το ποσό της προκαταβολής θα πρέπει να κατατεθεί σε λογαριασμό που διατηρεί το πιστωτικό ίδρυμα στην ΤτΕ αποκλειστικά για τον σκοπό της συμμετοχής του ΤΧΣ στην παραπάνω αύξηση κεφαλαίου και αποδεσμεύεται με την πιστοποίηση της καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου. Μέχρι την αποδέσμευση του ΤΧΣ, η προκαταβολή του μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το πιστωτικό ίδρυμα αποκλειστικά για την εξασφάλιση της ρευστότητά του με πράξεις πώλησης και επαναγοράς με άλλα πιστωτικά ιδρύματα ή στο Ευρωσύστημα διαμέσου της ΕΚΤ ή της ΤτΕ.

Συγκεκριμένα οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος έχουν δικαίωμα:

- a) Να συγκαλούν γενική συνέλευση των μετόχων.
- b) Να ασκούν βέτο σε αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος σχετικά με:
 - την πολιτική διανομής μερισμάτων και πρόσθετων αμοιβών που αφορούν τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα άλλα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους Γενικούς Διευθυντές
 - υπό συζήτηση αποφάσεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει αρνητικά τη ρευστότητα ή την φερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος
- c) Να κάνουν αίτηση για αναβολή της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος για τρεις εργάσιμες μέρες ώστε να λάβουν οδηγίες από την εκτελεστική Επιτροπή του ΤΧΣ.
- d) Να κάνουν αίτηση για Σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματός.
- e) Να εγκρίνουν τον Οικονομικό Διευθυντή του πιστωτικού ιδρύματος.
- f) Να ελέγχουν ελεύθερα τα βιβλία και τα στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος με συμβούλους της επιλογής τους.

6 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (εφεξής η "Τράπεζα") είναι από τα μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα και διατηρεί σημαντικό ρόλο στον κλάδο λιανικής τραπεζικής της χώρας με περισσότερους από 10,8 εκατομμύρια καταθετικούς λογαριασμούς με περισσότερους από 2,8 εκατομμύρια δανειακούς λογαριασμούς, 511 υποκαταστήματα και 1.348 ΑΤΜ (την 31 Δεκεμβρίου 2012). Επίσης ο Όμιλος δραστηριοποιείται και στο εξωτερικό κυρίως στην Τουρκία και την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ο Όμιλος προσφέρει στους πελάτες του ένα μεγάλο φάσμα από χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που περιλαμβάνει:

- επιχειρηματική και επενδυτική τραπεζική
- λιανική τραπεζική όπου συμπεριλαμβάνεται και η στεγαστική πίστη
- χρηματοδοτική μίσθωση και πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων
- χρηματιστηριακή μεσιτεία, διαχείριση περιουσίας και επιχειρηματικές συμμετοχές
- ασφαλιστικές δραστηριότητες
- ακίνητη περιουσία και συμβουλευτικές υπηρεσίες

Επίσης ο Όμιλος δραστηριοποιείται και στον κλάδο των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

Η Τράπεζα αποτελεί την κύρια επιχειρησιακή εταιρεία του Ομίλου και αντιπροσωπεύει το 74,4% του ενεργητικού του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2012. Οι υποχρεώσεις της Τράπεζας αναλογούν στο 76,6% των υποχρεώσεων του Ομίλου κατά την ίδια ημερομηνία. Παρότι η Τράπεζα διεξάγει το μεγαλύτερο μέρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων του Ομίλου, υποστηρίζεται από εννέα θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού που είναι: Finanbank, United Bulgaria Bank AD-Sofia (UBB), Banca Romaneasca, Stopanska Banka, Vojvodjanska Banka a.d., NBG Cyprus, Banka NBG Albania, South Bank of Athens και NBG Bank Malta.

6.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Ομίλου

Σύμφωνα με το μηνιαίο στατιστικό δελτίο για τις χρηματοπιστωτικές εξελίξεις που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2013 από το Χρηματιστήριο Αθηνών, κατατάσσει την Τράπεζα στην πρώτη θέση ως μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην Ελλάδα. Όσο αφορά την ρευστότητα της Τράπεζας, οι καταθέσεις πελατών του Ομίλου κατά την 31 Δεκεμβρίου 2012 ήταν 58,7 δις ευρώ, που αντιστοιχούν στον δείκτη δανείων προς καταθέσεις 106,7%. Η Τράπεζα θεωρεί ότι η ευρεία καταθετική της βάση προσφέρει μια σημαντική και χαμηλού κόστους ρευστότητα. Σε περίπτωση που η οικονομία σταθεροποιηθεί μεσοπρόθεσμα και αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στις ελληνικές τράπεζες θα είναι εφικτή η μείωση της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα. Όταν οι συνθήκες της αγοράς εξομαλυνθούν τότε η ρευστότητα της Τράπεζας θα προσφέρει ουσιαστική βάση για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στρατηγικών της.

Η θέση της Τράπεζας στον ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα χαρακτηρίζεται από ένα ευρύτερο φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προϊόντων στην Ελλάδα όπως οι καταθέσεις, χορηγήσεις στεγαστικής πίστης, προϊόντα ασφαλίσεων ζωής και ζημιών και διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων. Στόχος της είναι να διατηρήσει την θέση της σε βασικούς τομείς χαμηλότερου κινδύνου όπως η στεγαστική και η επιχειρηματική πίστη. Η Τράπεζα πιστεύει ότι κατέχει ουσιαστικές βάσεις όσο αφορά τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που προσφέρει εγχώρια και έτσι μπορεί να διευρύνει με σύνεση τις εργασίες της και να αυξήσει τα έσοδά της από τις υπηρεσίες που προσφέρει στους πελάτες της.

Η Τράπεζα δεν είναι εκτεθειμένη σε δομημένες πιστώσεις ή σε επενδύσεις που προσφέρουν υπεραποδόσεις. Οι πιστοδοτικές πολιτικές της Τράπεζας είναι μεταξύ των πλέον συντηρητικών στην Ελλάδα. Το δανειακό χαρτοφυλάκιο αποτελείται κυρίως από δάνεια σε με μεγάλους εταιρικούς πελάτες καλυμμένα σε υψηλό βαθμό με εξασφαλίσεις, σε στεγαστικά δάνεια με χαμηλό δείκτη δανείου προς αξία υποθήκης. Είναι σχετικά σε χαμηλή έκθεση σε μη εξασφαλισμένες καταναλωτικές χορηγήσεις και λιγότερο εδραιωμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Την 31 Δεκεμβρίου του 2012 το ποσοστό των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών του Ομίλου στα προσαρμοσμένα δάνεια αυξήθηκε στο 19% ενώ η κάλυψη αυτών από προβλέψεις ήταν 54%.

6.2 Η Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης

Στις 4 Απριλίου του 2012 η ΤτΕ απέστειλε επιστολή στην Τράπεζα, με την οποία την πληροφορούσε ότι ο δείκτης κεφαλαιακής της επάρκειας ήταν κάτω από το αποδεκτό επίπεδο και με αυτό τον τρόπο της υποδείκνυε ότι θα πρέπει να κάνει αίτημα κεφαλαιακής στήριξης προς το ΤΧΣ, το οποίο θα συνοδεύεται από τριετές επιχειρησιακό σχέδιο. Η Τράπεζα υπέβαλε τα απαραίτητα έγγραφα και το ΤΧΣ δεσμεύτηκε να συμμετάσχει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της.

Στις 20 Απριλίου του 2012, το ΤΧΣ ανακοίνωσε στην Τράπεζα ότι βάσει της επιστολής της ΤτΕ στο ΤΧΣ καθιστά την Τράπεζα ως βιώσιμη και ότι το επιχειρησιακό σχέδιο που υπέβαλε η Τράπεζα στην ΤτΕ που περιλαμβάνει το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των μέτρων που αφορά την κεφαλαιακή ενίσχυση, αξιολογήθηκε ως βιώσιμο και αξιόπιστο.

Στις 28 Μαΐου του 2012 υπεγράφη μεταξύ της Τράπεζας του ΤΧΣ και ΕΤΧΣ, Σύμβαση Προεγγραφής στην οποία το ΤΧΣ χορήγησε στην Τράπεζα πέντε σειρές ομολόγων ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας συνολικού ποσού 7.430 εκατομμυρίων ευρώ ως προκαταβολή της συμμετοχής του ΤΧΣ στην μελλοντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας. Στις 20 Δεκεμβρίου του 2012 η ΤτΕ απέστειλε επιστολή στην Τράπεζα με την οποία της γνωστοποιούσε ότι για να επιτύχει τους κεφαλαιακούς της στόχους πρέπει να διαθέτει δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 9.756 εκατομμύρια ευρώ. Λαμβάνοντας υπόψη την προκαταβολή που έλαβε ύψους 7.430 εκατομμύρια ευρώ από το ΤΧΣ, στις 21 Δεκεμβρίου του 2012 έλαβε τα συμπληρωματικά κεφάλαια ύψους 2.326 εκατομμυρίων ευρώ ως πρόσθετη προκαταβολή για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας.

Βάσει της Σύμβασης Προεγγραφής που μεταξύ της Τράπεζας, του ΤΧΣ και του ΕΤΧΣ στις 28 Μαΐου του 2012, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ που έχει διοριστεί στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, έχει τα ακόλουθα δικαιώματα μέχρι την ολοκλήρωση της αύξησης:

- i. να συμμετέχει στην Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού, και Αμοιβών, την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων και την αρμόδια επιτροπή που καλείτε να συστήσει η Τράπεζα με αρμόδια εποπτεία της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης που θα εγκριθεί από το ΤΧΣ και την ΕΕ,
- ii. να προσθέτει θέματα ημερήσιας διάταξης στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των επιτροπών της Τράπεζας στις οποίες συμμετέχει ο ίδιος,
- iii. να ενημερώνεται μηνιαίως από την Εκτελεστική επιτροπή για όλες τις σημαντικές συναλλαγές οι οποίες δεν έχουν συζητηθεί σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου και να λαμβάνει τα θέματα ημερήσιας διάταξης και πρακτικών συνεδριάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής και της Επιτροπής Στρατηγικής που παίζουν ρόλο σε σημαντικές συναλλαγές

Οι σχέσεις μεταξύ Τράπεζας και ΤΧΣ ρυθμίζονται μέσω ενός πλαισίου συνεργασίας όπως προβλέπεται από το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής το οποίο τίθεται σε ισχύ στις 31 Μάιου του 2013.

Στα πλαίσια της παροχής χρηματοδοτικής ενίσχυσης από το ΤΧΣ για την ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, το ΤΧΣ είχε προβεί σε διενέργεια ειδικού ελέγχου στις τέσσερις συστημικές τράπεζες. Σκοπός του ελέγχου αυτού ήταν η εκτίμηση πιθανών μελλοντικών μεταβολών στην καθαρή θέση του Ομίλου. Ο έλεγχος κάλυψε θέματα λογιστικής με έμφαση στην αξιολόγηση του δανειακού χαρτοφυλακίου και των σχετικών προβλέψεων, φορολογίας, θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, συστήματα εσωτερικού ελέγχου, πληροφοριακά συστήματα καθώς και συναλλαγές συνδεδεμένων μερών.

6.3 Πιστοληπτική διαβάθμιση της Τράπεζας

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η πιστοληπτική διαβάθμιση της Τράπεζας που αξιολογήθηκε από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης και δημοσιεύτηκε στο ενημερωτικό δελτίο της Τράπεζας στις 22 Μάιου του 2013.

Διεθνής Οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμη πιστοληπτική διαβάθμιση	Βραχυπρόθεσμη πιστοληπτική διαβάθμιση	Προοπτική
Moody's	Caa2	Not Prime	Αρνητική
Standard and Poor's	CCC	C	Αρνητική
Fitch	B-	B	Σταθερή

6.4 Κεφαλαιακή επάρκεια

Σύμφωνα με το ενημερωτικό δελτίο που εκδόθηκε στις 22 Μαΐου του 2013, παρουσιάζεται η κεφαλαιακή διάθρωση του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2012 σύμφωνα με τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις.

Χιλιάδες ευρώ	31 Δεκεμβρίου 2012
Ίδια κεφάλαια	
Μετοχικό κεφάλαιο	6.137.952
Διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	3.326.063
Μείον: Ίδιες μετοχές	(23)
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	(11.593.487)
Ίδια κεφάλαια μετοχών Τράπεζας	(2.129.495)
Μη ελέγχουσες μετοχές	70.139
Προνομιούχοι τίτλοι	171.793

Τα ίδια κεφάλαια του Ομίλου ανέρχονται σε αρνητικά 1.887,6 εκατομμύρια ευρώ. Στις 31 Δεκεμβρίου του 2011 και 2012, ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ήταν κάτω από το ελάχιστο όριο του 8% και κατά συνέπεια ο βασικός και ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίστηκαν χωρίς να ληφθούν υπόψη τα όρια των διατάξεων της Βασιλείας 2.

Όσο αφορά τα συνολικά εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου, δηλαδή τα κεφάλαια που υπολογίζονται με βάση τους ρυθμιστικούς κανόνες που έχουν θεσπίσει οι εποπτικές αρχές, για το 2012 ανήλθαν σε αρνητικά (3.937) εκατομμύρια ευρώ και το σύνολο του σταθμισμένου έναντι των κινδύνων του ενεργητικού σε 64.521 εκατομμύρια ευρώ. Ως αποτέλεσμα ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου σύμφωνα με τους κανόνες της Βασιλείας 2 ανήλθε σε αρνητικός (6,1)%. Βάσει των κεφαλαίων ύψους 9,8 δις ευρώ που συνείσφερε το ΤΧΣ με την μορφή ομολόγων εκδόσεως του ΕΤΧΣ, η κεφαλαιακή επάρκεια ανήλθε σε 9%.

Τον Μάρτιο του 2013, η ΤτΕ εξέδωσε απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής που τροποποιεί μία διάταξη της Βασιλείας 2 που όριζε κριτήρια για την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών, ορίζοντας νέο όπου ο δείκτης κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων είναι τουλάχιστον 9%. Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου στις 31 Δεκεμβρίου του 2012 καθώς και το συνολικό ύψος της προσεχούς Αύξησης στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης, ο εν λόγω δείκτης για τον Όμιλο ανέρχεται σε 7,8%.

Ο Όμιλος είχε ήδη προβεί σε διενέργειες για την βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειάς του. Στις 16 Ιανουαρίου του 2013, η Τράπεζα σε συμφωνία με το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε. (ΤΑΙΠΕΔ), προκήρυξε ανοικτή διεθνή διαγνωστική διαδικασία για την εξεύρεση επενδυτή στο πλαίσιο της αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου και του ΤΑΙΠΕΔ, στη χερσόνησο "μικρό Καβούρι" της Βουλιαγμένης. Σε αυτά τα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνεται ακίνητο κυριότητας της "Αστήρ Παλάς Βουλιαγμένης Α.Ε." και το όμορο ακίνητο του ΕΟΤ. Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία και παύσει να είναι ο " Αστήρ Παλάς Βουλιαγμένης Α.Ε." θυγατρική

επιχείρηση της ΕΤΕ, η διαδικασία αυτή θα ενταχθεί στο πλαίσιο κεφαλαιακής ενίσχυσης της ΕΤΕ.

Την 29 Μαρτίου 2013 έληξε η προθεσμία για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τον Αστήρ Παλάς Βουλιαγμένης Α.Ε, όπου ανακοινώθηκε από την Τράπεζα και το ΤΑΙΠΕΔ ότι υπήρξε έντονο ενδιαφέρον από διάφορους εγχώριους και διεθνείς επενδυτές.

Η ανωτέρω ενέργεια βέβαια δεν επαρκεί για την επίτευξη του δείκτη κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων ύψους 9% και ο Όμιλος θα προβεί σε πρόσθετες ενέργειες, για τις οποίες είναι ενήμερη η ΤτΕ, με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας του και την ικανοποίηση του ελάχιστου ορίου 9%.

6.5 Απόφαση αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της ΕΤΕ

Η Τράπεζα στην Β' επαναληπτική γενική συνέλευση των μετόχων αποφάσισε να προβεί σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου βάσει των αποφάσεων της από 29 Απριλίου 2013. Σκοπεύει να διαθέσει τα καθαρά συνολικά έσοδα της αύξησης, με καταβολή μετρητών και με εισφορά σε είδος, για την ενίσχυση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας της.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου στις 31 Δεκεμβρίου του 2012 και αφού ληφθεί υπόψη η παραπάνω αύξηση, ο δείκτης των κυρίων στοιχείων των βασικών ιδίων κεφαλαίων επί του σταθμισμένων κατά κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, σύμφωνα με την ΤτΕ, ανέρχεται για τον Όμιλο σε 7,8%. Ο Όμιλος έχει δρομολογήσει ενέργειες που θα βελτιώσουν περαιτέρω την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου, για τις οποίες είναι ενήμερη η ΤτΕ ώστε να υπάρξει ικανοποίηση του ορίου 9% για τον εν λόγω δείκτη.

Η Διοίκηση της Τράπεζας δεσμεύεται να ενημερώνει το Χ.Α. και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς σύμφωνα με τους κανονισμούς των Χ.Α. και Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, σχετικά με τη διάθεση των αντληθέντων στοιχείων. Η ενημέρωση του επενδυτικού κοινού για την διάθεση των αντληθέντων κεφαλαίων, γίνεται

μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας του Χ.Α., της Τράπεζας και του Ημερησίου Δελτίου Τιμών του Χ.Α.

6.6.1 Απόκτηση του υγιούς κομματιού της First Business bank (FBB) από την ΕΤΕ

Σε ανακοίνωσή της στις 11 Μαΐου του 2013 η ΤτΕ αναφέρει πως αποφάσισε την μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού της FBB στην ΕΤΕ, μετά από σχετική πρόταση της τελευταίας που έλαβε έγκριση από το ΤΧΣ.

Η ΤτΕ σε σχετική της ανακοίνωση αναφέρει ότι ενημερώθηκε από την FBB bank ότι ή ίδια δεν είναι σε θέση να αντλήσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση της, με σκοπό να διασφαλίσει τις καταθέσεις τις εν λόγω τράπεζας και την χρηματοπιστωτική σταθερότητα διερεύνησε σύμφωνα με την διαδικασία εξυγίανσης το ενδιαφέρον των επενδυτών για μεταβίβαση του ενεργητικού και παθητικού της τράπεζας.

Τα προς μεταβίβαση στοιχεία του παθητικού περιλαμβάνουν το σύνολο των καταθέσεων, ενώ στο ενεργητικό περιλαμβάνονται κυρίως δάνεια, με εξαίρεση όσα βρίσκονται σε οριστική καθυστέρηση. Το ποσό της διαφοράς μεταξύ των μεταφερόμενων στοιχείων παθητικού και ενεργητικού καταβάλλεται από το ΤΧΣ όπως ορίζει ο νόμος.

Η ΤτΕ υπογραμμίζει ότι οι καταθέσεις του συνόλου των πελατών της FBB είναι διασφαλισμένες και η εξυπηρέτηση των πελατών της συνεχίζει απρόσκοπτα.

Από την πλευράς της η ΕΤΕ υπογραμμίζει πως μετέχει ενεργά στην αναδιάρθρωση του πιστωτικού ιδρύματος. Από την Δευτέρα 13 Μαΐου του 2013 το δίκτυο των 19 καταστημάτων της FBB θα λειτουργεί υπό το σχήμα της ΕΤΕ, με τις συναλλαγές των πελατών της FBB να πραγματοποιούνται κανονικά και χωρίς καμία αλλαγή ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της τράπεζας.

6.6.2 Απόκτηση του υγιούς κομματιού της Probank από την ΕΤΕ

Η Τράπεζα προχώρησε στην δεύτερη απορρόφηση τραπεζικών στοιχείων, μετά την απόκτηση του καλού κομματιού της FBB bank.

Η ΤτΕ ανακοίνωσε ότι ενημερώθηκε από την τράπεζα Probank ότι η εν λόγω τράπεζα δεν είναι σε θέση να αντλήσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση της σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η ΤτΕ με στόχο την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος διερεύνησε το ενδιαφέρον πιστωτικών ιδρυμάτων για την απόκτηση επιλεγμένων στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της τράπεζας Probank και αποφάσισε την μεταβίβαση τους στην ΕΤΕ μετά από σχετική πρόταση της τελευταίας που έλαβε την έγκριση του ΤΧΣ.

Τα προς μεταβίβαση στοιχεία του παθητικού της Probank περιλαμβάνουν το σύνολο των καταθέσεων, ενώ τα προς μεταβίβαση στοιχεία του ενεργητικού περιλαμβάνουν κυρίως τα δάνεια της τράπεζας, με εξαίρεση όσων βρίσκονται προς καθυστέρηση. Το ποσό της διαφοράς της αξίας των προς μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού καταβάλλεται από το ΤΧΣ όπως ορίζει ο νόμος.

Η ΕΤΕ σε ανακοίνωσή της ανέφερε ότι μετέχει ενεργά στην αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και μετά από συμμετοχή σε διαγωνιστική διαδικασία που προώθησε η ΤτΕ και το ΤΧΣ απορροφά το υγιές τμήμα της τράπεζας Probank στις 31 Μαρτίου του 2013.

7 Τράπεζα Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς (εφεξής "η Τράπεζα") ιδρύθηκε το 1916, λειτούργησε ως ιδιωτική μέχρι το 1975 όπου πέρασε υπό κρατικό έλεγχο. Το 1991 ιδιωτικοποιήθηκε ξανά και από τότε έχει παρουσιάσει μεγάλη ανάπτυξη εργασιών μεγεθών και δραστηριοτήτων.

Μετά την πρόσφατη εξαγορά της υγιούς ΑΤΕbank, της Γενικής Τράπεζας και των εγχώριων δραστηριοτήτων της Τράπεζας Κύπρου της Ελληνικής Τράπεζας και την εξαγορά της Millennium Bank Ελλάδας, το συνολικό ενεργητικό του Ομίλου

Πειραιώς φτάνει τα 93 δις ευρώ. Οι καταθέσεις πελατών βάσει των στοιχείων του Σεπτεμβρίου του 2013 ανέρχονται σε 55 δις ευρώ. Το δίκτυο καταστημάτων του Ομίλου αριθμεί 1.653 μονάδες με παρουσία σε 10 χώρες, όπου απασχολούνται συνολικά 24.495 εργαζόμενοι . Η Τράπεζα Πειραιώς είναι σήμερα μια από τις κορυφαίες τράπεζες με μερίδιο αγοράς 30% σε δάνεια και 29% σε καταθέσεις. Στόχοι του Ομίλου σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα είναι η διασφάλιση της ρευστότητας , της κεφαλαιακής επάρκειας και της ποιότητας δανείων , η επίτευξη υψηλής αποτελεσματικότητας και παράλληλα συγκράτηση του λειτουργικού κόστους . Όσο αφορά τις τράπεζες που ενοποιήθηκαν , ο Όμιλος στοχεύει στην ομαλή ενοποίηση των δραστηριοτήτων τους με επίτευξη σημαντικών ενεργειών. Η Τράπεζα εστιάζει τις υπηρεσίες της στις μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις , στον αγροτικό τομέα καθώς και στην λιανική τραπεζική.

7.1 Βασικά χαρακτηριστικά του Ομίλου

Η Τράπεζα έχει επιτύχει ελκυστική πελατειακή βάση και ισχυρή παρουσία στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και αγροτικό τομέα. Συγκεκριμένα, η πελατειακή βάση μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (εφεξής "ΜΜΕ") της Τράπεζας προ των εξαγορών , περιλαμβάνει περίπου 125 χιλιάδες επιχειρήσεις. Στην συγκεκριμένη πελατειακή ομάδα, η πιστοληπτική έκθεση της Τράπεζας περιλαμβάνει κυρίως επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους με χαμηλότερο προφίλ κινδύνου σε σχέση με μικρότερες σε μέγεθος επιχειρήσεις. Η παροχή πιστώσεων και άλλων τραπεζικών δραστηριοτήτων προς ΜΜΕ αποτέλεσε κύρια δραστηριότητα της Τράπεζας εδώ και δύο δεκαετίες. Οι ΜΜΕ εξυπηρετούνται από την Τράπεζα μέσω εξειδικευμένων επιχειρηματικών κέντρων και φυσικά μέσω του δικτύου καταστημάτων της, προσφέροντας δάνεια, προϊόντα και υπηρεσίες σχεδιασμένα για αυτό τον τύπο επιχειρήσεων. Η χορήγηση δανείων γίνεται βάση με γεωγραφική διαφοροποίηση και φροντίζει επίσης να μην υπάρχει σημαντική συγκέντρωση σε συγκεκριμένους κλάδους.

Ο Όμιλος εξασφαλίζει σημαντική θέση στην αγορά δανείων στις μεγαλύτερες σε μέγεθος εκ των ΜΜΕ, όπου παρέχει στον Όμιλο τα εξής σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα:

- Η Τράπεζα μπορεί να επωφεληθεί από ευκαιρίες σταυροειδών πωλήσεων.

- Η μικρής διάρκειας ωρίμανση του χαρτοφυλακίου δανείων προς ΜΜΕ, εξυπηρετεί την δυνατότητα ανατιμολόγησης της Τράπεζας, ξεπερνώντας έτσι το πλαίσιο των μεταβαλλόμενων συνθηκών αγοράς και του αυξανόμενου κόστους άντλησης κεφαλαίων.
- Οι πελάτες ΜΜΕ ενισχύουν τη συνολική ποιότητα και κερδοφορία του δανειακού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και έχουν συντηρητικό χρηματοδοτικό προφίλ.

Τέλος, η Τράπεζα θεωρεί ότι η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας θα υποστηριχθεί από τον αγροτικό τομέα και η ίδια θα παίζει καθοριστικό ρόλο στον τομέα αυτό παρέχοντας ευκαιρίες για ανάπτυξη. Με την εξαγορά της ΑΤΕbank σημειώνεται ότι αποκτήθηκε πρόσβαση σε 700 χιλιάδες επιπλέον πελάτες από τον αγροτικό τομέα και γι αυτό το λόγο η Τράπεζα θα έχει ηγετική θέση και στο τμήμα αυτό της αγοράς που έχει πολλές προοπτικές εξέλιξης.

7.2 Αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας

Στις 13 Μαΐου του 2013, η Τράπεζα υπέβαλε δημόσια πρόταση με την οποία προσεκλήθησαν οι κάτοχοι ανεξόφλητων εγγυημένων , προνομιούχων τίτλων συνολικής αξίας 200.000.000 ευρώ και οι κάτοχοι ανεξόφλητων, μειωμένης εξασφάλισης τίτλων αξίας 400.000.000 ευρώ, να προσφέρουν προς απόκτηση από την Τράπεζα μέχρι της 24 Μαΐου 2013, τους εγγυημένους τίτλους και τους τίτλους μειωμένης εξασφάλισης κυριότητάς τους και υπόλοιπου ποσού εκκαθάρισης και ονομαστικής αξίας αντίστοιχα, 321 εκατομμυρίων ευρώ, έναντι μετρητών. Στόχος είναι να αυξηθούν τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου. Η Τράπεζα ανακοίνωσε στις 28 Μαΐου του 2013, ότι από την εν λόγω ενέργεια συγκέντρωσε τίτλους ποσού 66 εκατομμυρίων ευρώ και σαν αποτέλεσμα είχε την αύξηση των κυρίων στοιχείων των βασικών ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου κατά 37 εκατομμύρια ευρώ (προ φόρων).

Στις 10 Απριλίου 2013, η Τράπεζα παρέλαβε από το ΤΧΣ ομόλογα ΕΤΧΣ ονομαστικής αξίας 570 εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία προορίζονται για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων που προκύπτουν από την εξαγορά στοιχείων ισολογισμού της από της ΑΤΕbank στα πλαίσια ειδικής εκκαθάρισης.

7.3 Πιστοληπτική διαβάθμιση της Τράπεζας

Όπως είναι γνωστό η πιστοληπτική διαβάθμιση των ελληνικών τραπεζών, ήταν πάντα συνδεδεμένη με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελληνικής Δημοκρατίας και με την διαβάθμιση που της αποδίδουν οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης.

Από το έτος 2010, όπου η Ελλάδα πέρασε στην μη επενδυτική βαθμίδα, βάση αξιολόγησης και η μεθοδολογία που ανέπτυξαν οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης για την διαβάθμιση των ελληνικών τραπεζών επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από την στήριξή τους από το Κράτος και κατά επέκταση από το Ευρωσύστημα.

Το έτος 2012, σύμφωνα με τα κριτήρια των διεθνών οίκων αξιολόγησης ήταν η χρονιά όπου η Ελλάδα αθέτησε τις υποχρεώσεις της στους ομολογιούχους με την λεγόμενη "ανταλλαγή χρέους" και ως εκ τούτου της αποδόθηκαν διαβαθμίσεις που παραπέμπουν σε default.

Οι ελληνικές τράπεζες βάσει της προαναφερθείσας στήριξης, δεν αξιολογήθηκαν αντίστοιχα και παρέμειναν στην κατηγορία "C".

Έτσι οι οίκοι αξιολόγησης MOODY'S, STANDARD & POOR'S και FITCH αξιολόγησαν την Τράπεζα βάσει εκθέσεων τους στις 03/05/2013, 04/04/2013 και 16/05/2013 αντίστοιχα για τον κάθε οίκο.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την τρέχουσα αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Τράπεζας.

Τρέχουσες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της τράπεζας από διεθνείς οίκους αξιολόγησης	MOODY'S	STANDARD & POOR'S	FITCH
Αξιολόγηση Μακροπρόθεσμης Πιστοληπτικής Ικανότητας	Caa2	CCC	B-
Αξιολόγηση Βραχυπρόθεσμης Πιστοληπτικής Ικανότητας	NP	C	B
Προοπτική	Negative	Negative	Stable

7.3.1 Τάσεις και προοπτικές της Τράπεζας στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία

Όσο αφορά τις τάσεις και προοπτικές του Ομίλου, σπουδαίο ρόλο παίζουν οι συνεχιζόμενες οικονομικές διακυμάνσεις και η έντονη μεταβλητότητα των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών αγορών. Ο Όμιλος εκτίθεται σε κινδύνους που πιθανώς θα προκύψουν από άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κυρίως λόγω της κρίσης χρέους περιφερειακών χωρών της Ευρωζώνης. Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας παραμένει βασικός παράγοντας κινδύνου για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα γενικότερα.

Στο έτος 2013 προβλέπεται από τον Όμιλο η συνέχιση της ύφεσης για έκτο συνεχόμενο έτος με αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση του εθνικού εισοδήματος. Από το επόμενο έτος η ύφεση αναμένεται να είναι ηπιότερη, καθώς εκτιμάται από τον Όμιλο πως θα ξεκινήσει η σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας.

7.4 Κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου

Η Τράπεζα από την 01/01/2008 εφαρμόζει τις διατάξεις του εποπτικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια "Βασιλεία 2", σχετικά με την επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου παρακολουθείται σε τακτά χρονικά διαστήματα από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας και παρουσιάζεται κάθε τρεις μήνες στην εποπτεύουσα αρχή (ΤτΕ).

Σύμφωνα με την πράξη της εκτελεστικής επιτροπής της ΤτΕ που ανακοίνωσε τον Μάρτιο του 2013, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν από το πρώτο τρίμηνο του 2013 να διαθέτουν:

1. Ο δείκτης του συνόλου των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων τους να ανέρχεται με ελάχιστη τιμή 9%.
2. Ελάχιστο δείκτη 6% των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων, εφόσον το σύνολο των προνομιούχων μετοχών και των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών θα υπερβαίνει τα αφαιρετικά στοιχεία των κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων.

Σε ενοποιημένη βάση οι δείκτες 6% και 9% υπολογίζονται σε 14,8% και 16,5% σε ατομική βάση, με ημερομηνία αναφοράς 31/03/2013 ικανοποιώντας έτσι από πλευράς του Ομίλου και της Τράπεζας τα ελάχιστα εποπτικά όρια.

Στόχοι της Τράπεζας όσο αφορά την διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας είναι να συμμορφωθεί με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων βάσει του εποπτικού πλαισίου, να διαφυλάξει τις δυνατότητες του Ομίλου και να διατηρήσει μια σταθερή κεφαλαιακή βάση όπου θα μπορεί να υποστηρίξει τα επιχειρησιακά σχέδια του Ομίλου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της ΤτΕ, τα εποπτικά κεφάλαια διακρίνονται σε Βασικά και Συμπληρωματικά κεφάλαια. Για να υπολογιστούν τα εποπτικά κεφάλαια υπόκεινται σε κάποιες προσαρμογές όπως την αφαίρεση άυλων πάγιων στοιχείων υπεραξίας, αφαίρεση μέρους των κερδών στην εύλογη αξία επενδύσεων σε ακίνητα, αφαίρεση μέρους των διαθεσίμων προς πώληση αποθεματικών και αφαίρεση του προς διανομή μερίσματος.

Ο βασικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι το ποσοστό του συνόλου των βασικών ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού, ενώ ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι το ποσοστό των εποπτικών κεφαλαίων προς το σύνολο σταθμισμένου έναντι των κινδύνων ενεργητικού

Τα εποπτικά κεφάλαια είναι τα ελάχιστα κεφάλαια τα οποία υπολογίζονται από τις εποπτικές αρχές και που καλούνται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να έχουν. Οι διατάξεις της Βασιλείας 2 καθορίζουν το ελάχιστο όριο των κεφαλαίων που χρειάζονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την λειτουργία τους.

Την 31/12/2012 η κεφαλαιακή βάση (συνολικά εποπτικά κεφάλαια) του Ομίλου διαμορφώθηκε σε 4.205,6 εκατομμύρια ευρώ και το σταθμισμένο έναντι κινδύνων ενεργητικό σε 43.175,5 εκατομμύρια ευρώ. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας διαμορφώθηκε σε 9,7% και ο δείκτης κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων σε 9,2%. (Τα 570 εκατομμύρια ευρώ αφορούν την κάλυψη αναγκών που προέκυψαν από την απόκτηση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της ΑΤΕbank όπως προσδιορίστηκαν από την ΤτΕ)

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κεφαλαίων ύψους 7.927 εκατομμυρίων ευρώ που εξασφαλιστήκαν από το ΤΧΣ μέσα στο έτος 2012 και διαμόρφωσε τον συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σε 12,2%, τον βασικός δείκτης

κεφαλαιακής επάρκειας σε 11,8% και τον δείκτη κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων σε 11,7%

Στις 31/03/2013 τα συνολικά εποπτικά κεφάλαια διαμορφώθηκαν σε 8.846,7 εκατομμύρια ευρώ και το σταθμισμένο έναντι των κινδύνων ενεργητικό 58.141,4 εκατομμύρια ευρώ. Έτσι ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας διαμορφώθηκε σε 15,2% και ο δείκτης κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων σε 14,8%.

7.5 Απόφαση για Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου της Τράπεζας

Βάσει της Β' επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης των κοινών μετόχων της Τράπεζας στις 23/04/2013 και που εγκρίθηκε από την έκτακτη γενική συνέλευση του προνομιούχου μετόχου της Τράπεζας στις 23/05/2013, καθώς και από το διοικητικό συμβούλιο στις 29/05/2013, αποφασίστηκε η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας για άντληση κεφαλαίων μέχρι των ποσών των 8,489 δις ευρώ. Η αύξηση θα πραγματοποιηθεί μετά την αύξηση της ονομαστικής αξίας των κοινών μετοχών της Τράπεζας με την ταυτόχρονη μείωση τους (reverse split), την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με κεφαλαιοποίηση μέρους του αποθεματικού του και την δημιουργία ειδικού αποθεματικού με μείωση μετοχικού κεφαλαίου που θα προκύψει από την μείωση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής.

7.5.1 Το ύψος της Αύξησης

Το συνολικό ύψος της Αύξησης των αντληθέντων κεφαλαίων ανέρχεται σε 8,429 δις ευρώ και συγκεκριμένα:

Το ποσό των 7,335 δις ευρώ έχει οριστεί από την ΤτΕ ως απαραίτητο ποσό για ανακεφαλαιοποίηση για να ανέλθει ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας στο 9%, ενώ το ποσό του 1,094 δις ευρώ αφορά την κάλυψη των δανειακών αναγκών της Τράπεζας που προέκυψαν από την εξαγορά της ATEbank και των Κυπριακών Τραπεζών στην Ελλάδα.

Οι νέες μετοχές που θα εκδοθούν θα έχουν ονομαστική αξία 0,30 ευρώ.

7.5.2 Λόγοι αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας

Τα κεφάλαια που θα αντληθούν ύψους 8.429 εκατομμυρίων ευρώ από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, αφού αφαιρεθούν οι σχετικές δαπάνες και τα έξοδα έκδοσης (276,1 εκατομμυρίων ευρώ συνολικά), θα χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας.

Η Τράπεζα από τον Δεκέμβριο του 2012 έχει παραλάβει προκαταβολές ύψους 6.253 εκατομμυρίων ευρώ με εισφορά σε είδος (παραλαβή ομολόγων ΕΤΧΣ μέσω του ΤΧΣ ενόψει της επικείμενης ανακεφαλαιοποίησης). Τα ομόλογα αυτά ελήφθησαν ως εξής: προκαταβολή 6.253 εκατομμυρίων ευρώ με εισφορά σε είδος από το ΤΧΣ τον Μάιο του 2012 και 1.553 εκατομμυρίων ευρώ τον Δεκέμβριο του 2012. Επίσης δόθηκε βεβαίωση στην Τράπεζα για δέσμευση μέχρι του ποσού 1.082 εκατομμυρίων ευρώ τον Δεκέμβριο του 2012 από το ΤΧΣ, με αποτέλεσμα οι προκαταβολές και η βεβαίωση δέσμευσης να ανέρχονται συνολικά σε 7.335 εκατομμύρια ευρώ.

Επίσης εκτός από το ανωτέρω ποσό είχε δοθεί δέσμευση για το ποσό των 500 εκατομμυρίων ευρώ στις 27/07/2012, όπου ήταν η αρχική εκτίμηση για την κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών που προέκυψαν από την εξαγορά του ενεργητικού και παθητικού της ΑΤΕbank όπως είχε σχεδιαστεί από την ΤτΕ. Το ποσό τελικά ανήλθε σε 570 εκατομμύρια ευρώ που προσδιορίστηκε από την ΤτΕ και καταβλήθηκε από το ΤΧΣ με εισφορά σε είδος σε ομόλογα ΕΤΧΣ τον Απρίλιο του 2013. Επίσης με την εξαγορά επιλεγμένων στοιχείων ισολογισμού συγκεκριμένων δραστηριοτήτων στην Ελλάδα των Κυπριακών Τραπεζών, το ΤΧΣ πρόκειται να καταβάλει στην Τράπεζα 524 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που κρίθηκε αναγκαίο για την κεφαλαιακή ενίσχυση της Τράπεζας λόγω της συναλλαγής αυτής.

7.6 Εξαγορές της Τράπεζας

Η Τράπεζα προέβει στις εξής εξαγορές:

1. Απέκτησε τον Ιούλιο του 2012, επιλεγμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΑΤΕbank).
2. Τον Δεκέμβριο του 2012 αποκτήθηκε ο Όμιλος της Γενικής Τράπεζας.

3. Τον Μάιο του 2013 αποκτήθηκε κομμάτι επιλεγμένων δραστηριοτήτων στην Ελλάδα, Κυπριακών τραπεζών (Τράπεζα Κύπρου, Cyprus Popular Bank, Ελληνική Τράπεζα, Investment Bank of Greece)
4. Τον Απρίλιο του 2013 υπογράφηκε οριστική συμφωνία για την εξαγορά της Millennium Bank Greece, θυγατρικής τότε της BCP Millennium.

Με τις εξαγορές αυτές, η Τράπεζα έγινε η μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα, βάσει του ενεργητικού της, τις χορηγήσεις προ προβλέψεων, τις καταθέσεις των πελατών της και το δίκτυο υποκαταστημάτων της. Οι εξαγορές αυτές θα βελτιώσουν τις πηγές χρηματοδότησης της Τράπεζας και θα ισχυροποιήσουν την θέση της στο ήδη υπάρχων τραπεζικό τοπίο που έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα.

8 Συμπέρασμα

Οι ενέργειες οι οποίες προέβει η ΕΚΤ για καλυτέρευση της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα την περίοδο 2007-2008 και σε συνδυασμό με την καθυστέρηση δημιουργίας εποπτικής αρχής πριν το 2009 χαρακτηρίστηκαν ως ανεπαρκείς και έσβησαν τις όποιες ελπίδες για ανάκαμψη του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Από το 2010 η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε πιο ενεργό ρόλο δημιουργώντας το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας με σκοπό την σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Οι διατάξεις της Επιτροπής της Βασιλείας φαίνεται να παίζουν καθοριστικό ρόλο για το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα καθώς οι G20 στην σύνοδο κορυφής στην Σεούλ τον Νοέμβριο του 2010 υιοθέτησαν τις νέες διατάξεις της Βασιλείας 3.

Σημαντική εξέλιξη είναι και το γεγονός ότι η ΕΚΤ αναλαμβάνει πιο ενεργό ρόλο στην έρευνα για πιθανούς χρηματοπιστωτικούς κινδύνους όπου το έτος του 2011 εντοπίζει πέντε πιθανούς κινδύνους για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και κατά πόσο αυτό μπορεί να απορροφήσει αυτούς τους κινδύνους.

Φαίνεται ξεκάθαρα ότι το Eurogroup θέλει να ενδυναμώσει τον ρόλο του ΕΤΧΣ και να οριστικοποιήσουν τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού στήριξης ώστε να πάρουν και αυτοί οι θεσμοί με την σειρά τους ενεργό ρόλο καταπολέμησης της χρηματοπιστωτικής αστάθειας.

Βέβαια η συνεργασία της ΕΕ με το ΔΝΤ στην περίπτωση της Ελλάδας με την πέμπτη στην σειρά αποστολή αξιολόγησης το έτος 2011 συμφωνούν για διορθωτικές μεταρρυθμίσεις και προγραμματισμό για ενίσχυση της ανάπτυξης.

Η ΕΚΤ το έτος 2012, αυστηροποιεί τα κριτήρια καταλληλότητας για την παραχώρηση δανείων και με αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιεί την έκθεση σε κίνδυνο του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί περαιτέρω εποπτεία των τραπεζών και προτείνει την δημιουργία ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) έως την 1η Ιανουαρίου του 2013 που θα έχει εποπτικά καθήκοντα για τις τράπεζες που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Έτσι θέλει να αποφύγει αποκλείσεις και εκθέσεις σε κίνδυνο του τραπεζικού τομέα όπως τα προηγούμενα έτη.

Όσο αφορά την ΤτΕ ως εποπτικό όργανο του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα, μειονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι μπορούν να υπάρξουν αποκλίσεις στην εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων από τον οργανισμό λόγω έλλειψης πληροφόρησης και λόγω του απελευθερωτικού συστήματος από διοικητικούς περιορισμούς στο τραπεζικό σύστημα.

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας 3, έρχεται να καλύψει τα κενά που άφησαν τα προηγούμενα πλαίσια (Βασιλεία 1 και 2). Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις που περιέχει η Βασιλεία 3 φαίνονται ξεκάθαρα οι ελλείψεις των προηγούμενων διατάξεων όπως είναι: η έλλειψη ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και συγκεκριμένα στην απουσία υποβολής μακροπροληπτικών κανόνων από τις εποπτικές αρχές, αστοχία των πρότυπων λογιστικών προτύπων, έλλειψη μικροπροληπτικών κανόνων σε συγκεκριμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και αποτυχία της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής σε πολλά κράτη.

Απόδειξη των ανωτέρω αποτελεί το γεγονός ότι το 2007 στην αρχή της κρίσης το τραπεζικό σύστημα των κρατών που επλήγησαν είχε υιοθετήσει τις διατάξεις του προηγούμενου κανονιστικού πλαισίου (Βασιλεία 2) και τελικά αποδείχτηκε ανεπαρκές. Κύρια χαρακτηριστικά των αδυναμιών των εν λόγω τραπεζικών συστημάτων είναι 1)η υπερβολική μόχλευση, 2)ανεπαρκή αποθέματα ρευστότητας, 3)χαρακτηριστικά "προκυκλικότητας" από τις διατάξεις του προηγούμενου κανονιστικού πλαισίου (Βασιλεία 2)

Υπήρξε επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού πολλών κρατών λόγω χορήγησης βοήθειας στο τραπεζικό σύστημα, καθώς υπήρξε μείωση του ενεργητικού των τραπεζών από την στρατηγική απομόχλευσης.

Η επιτροπή της Βασιλείας επικεντρώθηκε περισσότερο για την αυστηροποίηση του κανονιστικού πλαισίου όσο αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια. Έτσι αύξησε τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών.

Η Επιτροπή της Βασιλείας, προτείνει την εφαρμογή της Βασιλείας 3 από το 2013 και σε βάθος εξαετίας. Ένα μειονέκτημα του εν λόγω νέου κανονιστικού πλαισίου είναι το κόστος εφαρμογής του που θα αναγκάσει τις τράπεζες σε τροποποίηση του επιχειρηματικού μοντέλου τους λόγω της αύξησης των ποσοστών των ελάχιστων

κεφαλαιακών απαιτήσεων και των κανόνων για τους συντελεστές ρευστότητας. Αυτή η προσαρμογή θεωρείται επίσης αρκετά χρονοβόρα.

Ακόμα ένας σημαντικός κίνδυνος που μπορεί να προκύψει είναι να περιοριστούν οι τράπεζες μελλοντικά να χορηγούν δάνεια με αποτέλεσμα τις αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας. Επίσης τα ίδια κεφάλαια που αναγκάζεται να αντλήσει το τραπεζικό σύστημα από τις αγορές, θα επηρεάσει την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων τους με αποτέλεσμα να βρεθούν σε μειονεκτική θέση σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις διαφορετικών κλάδων της οικονομίας που οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων τους θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται. Τέλος οι ενέργειες περιορισμού του κόστους μπορεί να οδηγήσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε νέες χρηματοπιστωτικές καινοτομίες που όμως μπορούν να τις εκθέσουν σε νέους κινδύνους που δεν έχουν ακόμα εντοπιστεί.

Όσο αφορά τις ελληνικές τράπεζες, εκείνες βρέθηκαν ανήμπορες να αυτοχρηματοδοτήσουν το ενεργητικό τους μετά την διάδοση των προβλημάτων των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ το 2007 στις κεφαλαιαγορές και σε συνδυασμό του κορεσμού της ευρωπαϊκής αγοράς για απορρόφηση τραπεζικών ομολόγων.

Η πτώχευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 δυσκόλεψε περαιτέρω την χρηματοδότηση καθώς τα επιτόκια στις διατραπεζικές αγορές αυξάνονται.

Δημιουργείται έτσι ανάγκη από πλευράς των τραπεζών της αλλαγής του επιχειρηματικού τους μοντέλου προκειμένου να επιστρέψουν σε πλήρη χρηματοδοτικές επιλογές.

Τα κράτη μέλη μέσω του ΕΤΧΣ χρηματοδότησαν το 2012 τις ελληνικές τράπεζες με 18 δις για την ανακεφαλαιοποίησή τους. Το ΤΧΣ το οποίο ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο για την περαιτέρω ενίσχυση των ελληνικών τραπεζών έχει ήδη καταβάλει 42,5 δις ευρώ από τα 50 δις που διαθέτει ως κεφάλαιο τον Δεκέμβριο του 2012. Το ΤΧΣ θα συμμετάσχει στην ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών για ποσά που θα κριθούν από την ΤτΕ και εφόσον θεωρηθούν από αυτήν βιώσιμα τα επιχειρησιακά σχέδια των εν λόγω πιστωτικών ιδρυμάτων.

Από πλευράς ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών (ΕΕ-ΕΚΤ και Επιτροπή της Βασιλείας αντίστοιχα) για την καταπολέμηση της οικονομικής κρίσης στο τραπεζικό σύστημα, έγινε φανερό βάσει της συγκεκριμένης εργασίας ότι υπήρξε καθυστέρηση στην εφαρμογή προληπτικών ενεργειών από πλευράς των οργανισμών. Η εφαρμογή όμως των ενεργειών που αποτυπώνονται στην εργασία φαίνεται να ξεδιαλύνει το τοπίο όσο αφορά τις αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος τα προηγούμενα χρόνια και της ασφαλέστερης λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα στο μέλλον.

Βιβλιογραφία-Ιστότοποι

Νάνσυ Θεοφιλάκου, Γιάννης Στουρνάρας, Ιούνιος 2011, "Η δυναμική του χρέους στις χώρες της ΟΝΕ και οι αντιδράσεις των χρηματοπιστωτικών αγορών", Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, <http://www.hba.gr>

Νικόλαος Κουρογένης, Νικήτας Πίττης, Ιούνιος 2011, "Συστημικά σφάλματα στις προβλέψεις των αναλυτών και τακτική κατανομή επενδύσεων", Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, <http://www.hba.gr>

"Τριπλή κρίση που απειλεί την Ευρωζώνη", Ινστιτούτο εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε., <http://www.ineobservatory.gr/>

ΕΚΤ, "Βασικές ημερομηνίες της χρηματοπιστωτικής κρίσης", <http://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

Η Τράπεζα της Ελλάδος, "Κανόνες εποπτείας της ΤτΕ", <http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>

Χρήστος Γκόρτσος, Ιούνιος 2011, «Βασιλεία ΙΙΙ»: "Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος", Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, <http://www.hba.gr>

Γιώργος Μιχαλόπουλος, Ιούνιος 2011, Χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών στη διάρκεια της κρίσης, Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, <http://www.hba.gr>

Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε. , Ενημερωτικό δελτίο, 22 Μαΐου 2013, <http://www.nbg.gr>

Διασπάται η Probank στην ΕΤΕ το υγιές κομμάτι, Ιούλιος 2013 <http://www.capital.gr/>

Έκλεισε η συμφωνία με την Εθνική για την FBB, Μάιος 2013 <http://www.capital.gr/>

Τράπεζα Πειραιώς, ενημερωτικό δελτίο, Ιούνιος 2013, <http://www.piraeusbankgroup.com/>